

Brusel 12. února 2025
(OR. en)

6014/25

ENV 63
CLIMA 27
AGRI 46
ENER 21
TRANS 22
PROCIV 11

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	4. února 2025
Příjemce:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generální tajemnice Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2025) 2 final
Předmět:	ZPRÁVA KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU o provádění rámcové směrnice o vodě (2000/60/ES) a směrnice o povodních (2007/60/ES) Třetí plány povodí Druhé plány pro zvládání povodňových rizik

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2025) 2 final.

Příloha: COM(2025) 2 final

V Bruselu dne 4.2.2025
COM(2025) 2 final

ZPRÁVA KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU

**o provádění rámcové směrnice o vodě (2000/60/ES) a směrnice o povodních (2007/60/ES)
Třetí plány povodí
Druhé plány pro zvládání povodňových rizik**

{SWD(2025) 13 final} - {SWD(2025) 14 final} - {SWD(2025) 15 final} -
{SWD(2025) 16 final} - {SWD(2025) 17 final} - {SWD(2025) 18 final} -
{SWD(2025) 19 final} - {SWD(2025) 20 final} - {SWD(2025) 21 final} -
{SWD(2025) 22 final} - {SWD(2025) 23 final} - {SWD(2025) 24 final} -
{SWD(2025) 25 final} - {SWD(2025) 26 final} - {SWD(2025) 27 final} -
{SWD(2025) 28 final} - {SWD(2025) 29 final} - {SWD(2025) 30 final} -
{SWD(2025) 31 final} - {SWD(2025) 32 final} - {SWD(2025) 33 final} -
{SWD(2025) 34 final} - {SWD(2025) 35 final}

1. ÚVOD

Voda má zásadní význam pro život, a tedy i pro naši společnost a hospodářství. Vodní zdroje v EU jsou však i nadále pod velkým tlakem v důsledku špatného strukturálního řízení, neudržitelného využívání půdy, hydromorfologických změn, znečištění, změny klimatu, zvýšené poptávky po vodě a urbanizace. Jak je uvedeno v posouzení rizik souvisejících se změnou klimatu v Evropě¹, změna klimatu tyto tlaky zesiluje a zvyšuje rizika, která souvisejí s vodou, ať už v podobě častějších a dlouhodobějších období sucha, nebo extrémních srážek, které ohrožují potravinové zabezpečení, veřejné zdraví, ekosystémy, infrastrukturu a hospodářství Evropy. I v posledních měsících Evropa pocítila významný dopad extrémních událostí souvisejících s vodou, které způsobily tragické ztráty na lidských životech a škody za mnoho miliard eur. V roce 2024 postihla několik středomořských zemí, zejména střední a jižní Itálii, severozápadní Španělsko a Řecko, dlouhotrvající sucha a po nich následovaly silné povodně, které zasáhly většinu střední a východní Evropy a později také Itálii a Španělsko.

Udržitelné hospodaření s vodou, zakotvené v klíčové rámcové směrnici EU o vodě² a ve směrnici o povodních³, je základem reakce na trojí planetární krizi, kterou představuje změna klimatu, úbytek biologické rozmanitosti a znečištění. Jeho úloha při posilování odolnosti EU je klíčová.

Přijetí této zprávy o provádění, právní závazek Komise⁴, přichází v rozhodujícím okamžiku, kdy si všechny složky společnosti čím dál tím více uvědomují význam vody, a to jak na úrovni EU, tak na celosvětové úrovni. Velká většina obyvatel EU účastnících se posledního průzkumu Eurobarometru o životním prostředí⁵ považuje znečištění, nadměrnou spotřebu a změnu klimatu za hlavní hrozby pro vodu a podporuje další opatření EU k řešení problémů s vodou v Evropě. Domnívají se také, že téměř žádné z hlavních hospodářských odvětví nedělá dost pro to, aby byla voda využívána účinně. Tyto obavy vyjádřily i orgány EU a zúčastněné strany. Evropský parlament vyzval k vypracování strategie EU pro vodu⁶. Evropský hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů požadují „Modrou dohodu pro Evropu“⁷. Ve strategické agendě na období 2024–2029⁸ se Evropská rada zavázala, že v příštím funkčním období posílí „vodohospodářskou odolnost v celé Unii“. Soukromý sektor a organizace občanské společnosti zároveň stále častěji vyzývají k dalším opatřením v oblasti vody na úrovni EU, jak dokládá dopis adresovaný Komisi na nejvyšší úrovni⁹. Na celosvětové úrovni poskytla silný mezinárodní impuls konference OSN o vodě v březnu 2023, během níž EU představila svou vizi světa s odolným vodohospodářstvím do roku 2050.

¹ EEA (2024), Posouzení rizik souvisejících se změnou klimatu v Evropě. Č. 1/2024, <https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>.

² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ze dne 23. října 2000, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (Úř. věst. L 327, 22.12.2000, s. 1).

³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/60/ES ze dne 23. října 2007 o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik (Úř. věst. L 288, 6.11.2007, s. 27).

⁴ Jak vyžaduje článek 18 rámcové směrnice o vodě a článek 16 směrnice o povodních.

⁵ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3173>

⁶ Usnesení EP ze dne 15. září 2022 – Důsledky sucha, požárů a dalších extrémních povětrnostních jevů: zvýšení úsilí EU v boji proti změně klimatu (2022/2829(RSP)) a následné rozpravy na plenárním zasedání EP.

⁷ Zastřešující stanovisko EHSV „Výzva k vypracování Modré dohody pro Evropu“, CCMI/209 (25. října 2023).

⁸ <https://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/strategic-agenda-2024-2029/>

⁹ [Joint-Letter-on-the-Water-resilience-Initiative -Final-Version-1.pdf \(euase.net\)](#).

V reakci na tyto výzvy bylo v politických směrech pro příští sbor komisařů na období 2024–2029 oznámeno přijetí **nové evropské strategie v oblasti vodohospodářské odolnosti** s cílem posílit zabezpečení dodávek vody v Evropě zachováním kvality a množství vody v EU i mimo ni, posílením konkurenční inovativní výhody našeho vodohospodářského odvětví a řešením hlavních příčin problémů v oblasti vodních zdrojů, včetně znečištění, úbytku biologické rozmanitosti a dopadů změny klimatu.

Cílem této zprávy je předat Radě, novému Parlamentu i ostatním orgánům EU a zúčastněným stranám nejnovější poznatky o stavu vody, o tlacích, jimž jsou vodní zdroje vystaveny, a o opatřeních členských států k dosažení cílů v oblasti životního prostředí stanovených v těchto dvou směrniciích. Zpráva kompletně mapuje výzvy v oblasti vody v EU a bude podkladem pro vypracování budoucí strategie v oblasti vodohospodářské odolnosti.

Navíc vzhledem k tomu, že termín pro dosažení dobrého stavu všech vod EU je v rámcové směrnici o vodě stanoven na rok 2027, poskytuje tato zpráva jedinečnou příležitost zhodnotit situaci v praxi a předložit členským státům doporučení ke zvýšení jejich úsilí. Totéž platí pro cíle zvládnutí povodňových rizik podle směrnice o povodních, které jsou dnes důležitější než kdy jindy.

Vzhledem k tomu, že se jedná o první zprávu o provádění od přijetí Zelené dohody pro Evropu, byl pokrok členských států posuzován s ohledem na dosažení cílů EU v oblasti biologické rozmanitosti, nulového znečištění a klimatu jakož i stále čistšího a oběhového hospodářství. Zpráva je proto strukturována podle toho, jak členské státy přispívají k řešení těchto tří vzájemně souvisejících mimořádných situací.

Zpráva vychází z posouzení Komise, pokud jde o třetí plány povodí a druhé plány pro zvládnutí povodňových rizik na období 2022–2027, které vypracovaly a oznámily členské státy¹⁰. Tyto plány vycházejí z údajů z monitorování shromážděných v letech 2016 a 2021. To znamená, že ačkoli byla zpráva zveřejněna až po přijetí Zelené dohody pro Evropu, do značné míry popisuje situaci před Zelenou dohodou pro Evropu. Nepopisuje očekávané přínosy průlomových iniciativ, které Zelená dohoda pro Evropu stanovila.

Ke zprávě je přiložena řada pracovních dokumentů útvarů Komise, které poskytují přehled o provádění rámcové směrnice o vodě, souvisejících směrnic a směrnice o povodních na úrovni EU. Zpráva obsahuje posouzení jednotlivých členských států a doporučení pro jednotlivé země.

Tato doporučení budou sloužit jako základ pro strukturovaný dialog s členskými státy s cílem výrazně zlepšit provádění uvedených právních předpisů, a to na základě nesčetných vynikajících postupů a úspěchů v celé EU.

Sladkovodní a mořské ekosystémy jsou vzájemně propojeny. Znečištění řek, narušení toku sedimentů a nedostatek vody mají velmi silný dopad na zdraví mořských ekosystémů, zejména pobřežních, a na životaschopnost sociálních a hospodářských činností, které na nich závisí, jako je doprava, rybolov, akvakultura nebo cestovní ruch. Rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí doplňuje rámcovou směrnici o vodě a při dosahování svých cílů se opírá o nástroje související s vodou a další politické nástroje EU. V zájmu urychlení

¹⁰ První plány povodí se vztahovaly na období 2009–2015. Druhé plány povodí a první plány pro zvládnutí povodňových rizik se vztahovaly na období 2016–2021.

účinného provádění usiluje Komise o podporu integrovanějšího a soudržnějšího přístupu k provádění právních předpisů týkajících se sladkovodních a mořských vod v souladu s přístupem „od pramene až po moře“¹¹. Z tohoto důvodu byla tato zpráva vypracována v úzké koordinaci s posuzováním druhých programů opatření přijatých členskými státy podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí a zveřejňuje se současně s nimi. Zvláštní pozornost byla věnována zdůraznění koordinálního úsilí při provádění těchto směrnic a souvislostem mezi opatřeními podle rámcové směrnice o vodě a dosahováním cílů podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí.

2. PLÁNY POVODÍ A PLÁNY PRO ZVLÁDÁNÍ POVODŇOVÝCH RIZIK: STAV V OBLASTI PŘIJETÍ A PODÁVÁNÍ ZPRÁV

Ačkoli členské státy měly povinnost přijmout své plány do března 2022, mnohé je bohužel přijaly se zpožděním. To vedlo Komisi k zahájení soudního řízení proti všem členským státům, které nesplnily právní požadavky. Dokonce ještě v době dokončování tohoto posouzení nepřijaly všechny členské státy své plány povodí a plány pro zvládání povodňových rizik a nepředložily je Komisi¹². Z tohoto důvodu tato zpráva tyto země či regiony nezahrnuje.

Sedmi členskými státy, které nejsou zahrnuty do stávajícího posouzení plánů povodí, jsou Bulharsko, Kypr, Řecko, Malta, Portugalsko, Slovinsko a Irsko, a šesti členskými státy, které nejsou zahrnuty do stávajícího posouzení plánů pro zvládání povodňových rizik, jsou Bulharsko, Kypr, Řecko, Malta, Portugalsko a Slovensko. Údaje z jejich plánů povodí a plánů pro zvládání povodňových rizik budou zveřejněny, jakmile budou předloženy elektronicky na platformě Evropského systému informací o vodě (WISE) Evropské agentury pro životní prostředí (EEA)¹³. Kromě toho Komise připraví pracovní dokumenty svých útvarů, v nichž budou posouzeny plány jednotlivých zemí a budou jim poskytnuta individuální doporučení. Údaje budou zařazeny také do zprávy o monitorování a výhledu v oblasti nulového znečištění pro rok 2026 a budou sloužit jako podklad pro práci související s prováděním strategií EU v oblasti biologické rozmanitosti a přizpůsobování se změně klimatu.

3. METODIKA A ÚVAHY TÝKAJÍCÍ SE SROVNATELNOSTI ÚDAJŮ

Plány povodí i plány pro zvládání povodňových rizik jsou komplexní dokumenty, které obsahují stovky až tisíce stran informací a jsou zveřejňovány v národních jazycích. Jejich posouzení, které zahrnuje zpracování rozsáhlých informací ve více než dvaceti jazycích, je velmi náročným a složitým úkolem. Kvalita posouzení Komise závisí na kvalitě zpráv

¹¹ Přístupem „od pramene až po moře“ se rozumí zavedení správy, která zvýší spolupráci a soudržnost v celém systému „od pramene až po moře“ a omezí změny klíčových toků (voda, znečištění, sedimenty, materiály, biota, ekosystémové služby), což vede k měřitelnému hospodářskému, sociálnímu a environmentálnímu zlepšení ve sladkovodním, pobřežním, příbřežním, brakickém a mořském prostředí. Přístup bere v úvahu celý systém „od pramene až po moře“ – klade důraz na environmentální, sociální a ekonomické vazby na předcházející i navazující úrovní a stimuluje koordinaci napříč odvětvími a segmenty.

¹² K datu 30. září 2023, které je pro posouzení této zprávy rozhodné, nepředložily své plány povodí a plány pro zvládání povodňových rizik Bulharsko, Kypr, Řecko, Malta a Portugalsko. Slovinsko a Irsko předložily pouze plány pro zvládání povodňových rizik a Slovensko pouze svůj plán povodí. Španělsko nepředložilo plány povodí pro Kanárské ostrovy.

¹³ <https://water.europa.eu/freshwater>.

členských států. Neúplné nebo nedostatečné podávání zpráv může vést k nesprávným a/nebo neúplným posouzením.

Skutečnost, že některé členské státy nepodalily své zprávy elektronicky¹⁴ nebo je v databázi systému WISE¹⁵ podaly elektronicky jen zčásti¹⁶, ještě více ztížila posouzení ze strany Komise. Tato situace je částečně způsobena technickými obtížemi, s nimiž se členské státy potýkají při používání platformy agentury EEA pro podávání zpráv, a částečně nedostatečným pokrokem členských států v digitalizaci údajů o vodě. V důsledku toho musela Komise při posuzování vycházet z údajů a informací, které byly zčásti dostupné v digitální, snadno srovnatelné podobě a zčásti byly získány ručně z plánů povodí, plánů pro zvládnutí povodňových rizik a dalších relevantních zdrojů.

Kromě výše uvedeného je třeba při čtení této zprávy upozornit na to, že srovnatelnost výsledků vyplývajících z posouzení stávajících plánů povodí na období 2022–2027 s výsledky z předchozího období 2016–2021 je ztížena různými činiteli uvedenými níže.

- 1) Některé členské státy významně změnily klasifikaci a vymezení části svých vodních útvarů, což v některých případech vedlo k podstatné změně jejich celkového počtu.
- 2) Významné rozšíření zeměpisného pokrytí monitorovacích systémů ve všech členských státech snížilo počet subjektů s dříve neznámým stavem.
- 3) Zvýšil se také počet látek zahrnutých do monitorovacích programů členských států¹⁷, přičemž některé normy kvality se od předchozí zprávy zpřísnily.

Rozdílné vnitrostátní přístupy k určování a monitorování znečišťujících látek, které nejsou problémem pro celou EU, ale jen pro některá místa (tzv. „znečišťující látky specifické pro určité povodí“), mohou mít výrazný dopad na stav posouzení. Kromě společného souboru znečišťujících látek některé země monitorují mnohem více látek než jiné.

4. JAKÝ JE STAV VOD V EU?

Tato zpráva posuzuje třetí plány povodí ve dvaceti členských státech. To představuje přibližně 90 % útvarů povrchových vod v EU (řeky, jezera, brakické a pobřežní vody) a podobné procento útvarů podzemních vod v EU (přibližně 97 000 útvarů povrchových vod a 15 000 útvarů podzemních vod).

Další poznatky o stavu vodních útvarů v Evropě jsou uvedeny ve zprávě agentury EEA o stavu evropských vod v roce 2024¹⁸, která byla zveřejněna dne 15. října 2024. Je však třeba

¹⁴ Formát pro elektronicky předkládané zprávy a pokyny pro předkládání zpráv byly společně vypracovány členskými státy, zúčastněnými stranami a Komisí v rámci procesu spolupráce nazvaného „Společná prováděcí strategie“ (CIS).

¹⁵ <https://water.europa.eu/freshwater>.

¹⁶ V případě Itálie, Německa a Belgie vycházela analýza z částečně elektronicky podaných zpráv, kdy tyto zprávy byly doplněny o údaje ve formátu PDF předložené pro některé plány povodí. Vzhledem k tomu, že Dánsko, Finsko, Maďarsko, Lucembursko, Polsko, Slovensko a Švédsko buď údaje elektronicky nepředložily, nebo tak učinily mnohem později po předložení dokumentů v PDF, jejich analýza vycházela pouze (nebo převážně) z dokumentů v PDF.

¹⁷ Některé členské státy monitorovaly a používaly pro posouzení stavu nejen dvanáct nových prioritních látek, které byly přidány v roce 2013 (ačkoli datum splnění je až 22. prosince 2027), ale také látky z původních 33 prioritních látek, které dříve nemonitorovaly, ačkoli měly.

konstatovat, že zpráva agentury EEA zahrnuje o něco menší (devatenáct členských států EU) a odlišnou podskupinu členských států, protože je založena pouze na elektronických údajích vložených do systému WISE.

Úroveň informovanosti členských států o stavu vodních útvarů se zvýšila. Ve většině členských států došlo k výraznému zlepšení zeměpisného pokrytí monitorovacími systémy a počtu monitorovaných biologických a chemických prvků kvality vody. Kromě toho se zvýšil počet prioritních látek¹⁹ monitorovaných členskými státy²⁰, přičemž normy kvality se v některých případech od poslední zprávy zpřísnily. V některých členských státech však stále existují nedostatky v monitorování některých látek²¹, přičemž rozdíly v metodikách, které členské státy při monitorování prioritních látek používají, mohou způsobit, že výsledky nejsou vždy srovnatelné. To znamená, že členské státy jsou mnohem více obeznámeny s vlastnostmi a stavem svých vodních útvarů. Odhalují dříve neznámé nebo nezjištěné problémy a tato zjištění někdy poukazují na špatný stav vod²². Více než dvě desetiletí po vstupu rámcové směrnice o vodě v platnost má však ve třech z dvaceti posuzovaných členských států stále převážná většina jejich útvarů povrchových vod neznámý chemický stav. Jedná se o Litvu (94,6 % povrchových vod v neznámém stavu), Dánsko (92,5 %) a Estonsko (82,7 %).

Z posouzení zároveň jasně vyplývá, že ačkoli rámcová směrnice o vodě předepisuje pro monitorování některé společné prvky, existují velké rozdíly v **postupech členských států, četnosti monitorování a parametrech**, které se měří. Jedná se o velký problém z hlediska srovnatelnosti posouzení stavu.

Kromě těchto rozdílů a navzdory dosaženému pokroku **přetrvávají v oblasti monitorování ekologického stavu velké nedostatky**, a to jak z hlediska územního pokrytí, tak z hlediska důvěryhodnosti posuzování. Stejně tak je patrné, že členské státy namísto empirického monitorování parametrů velmi často používají odborný úsudek nebo extrapolaci na skupiny vodních útvarů, které jsou vystaveny podobným tlakům.

Povrchové vody: jaký je jejich ekologický stav nebo ekologický potenciál?

Komise dospěla k závěru, že na základě údajů převážně z let 2016–2021 uvedených ve třetích plánech povodí na období 2022–2027 se jeví, že 39,5 % útvarů povrchových vod v Evropě je v dobrém ekologickém stavu nebo má ekologický potenciál²³. Tento údaj je přibližně stejný (39,1 %) jako údaj, který tytéž státy vykázaly ve druhých plánech povodí na období 2016–2021, které vycházely především z údajů z let 2009–2015²⁴. Je to v souladu se zjištěními

¹⁸ Zpráva Evropské agentury pro životní prostředí 7/2024, *Stav vod v Evropě v roce 2024. Potřeba zvýšení vodohospodářské odolnosti* (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>).

¹⁹ Látky představující významné riziko pro vodní prostředí nebo prostřednictvím vodního prostředí uvedené ve směrnici o normách environmentální kvality ve znění z roku 2013 a ve směrnici o podzemních vodách.

²⁰ Některé členské státy monitorovaly a používaly pro posouzení stavu nejen dvanáct nových prioritních látek, které byly přidány v roce 2013 (ačkoli datum dosažení souladu je až 22. prosince 2027), ale také látky z původních 33 prioritních látek, které nebyly dříve zahrnuty, ačkoli měly být.

²¹ Nejčastěji opomíjenými látkami jsou chlorované parafiny s krátkým řetězcem. Mezi další látky, které nebyly zahrnuty do všech programů monitorování, patřily diuron, chinoxifen a tributylcín. Zpětná vazba z plánů povodí ukázala, že hlavní důvod, proč byly tyto látky opomíjeny, souvisel s technickými problémy při analýze nebo nedostatkem dostupných norem pro dokončení analýzy.

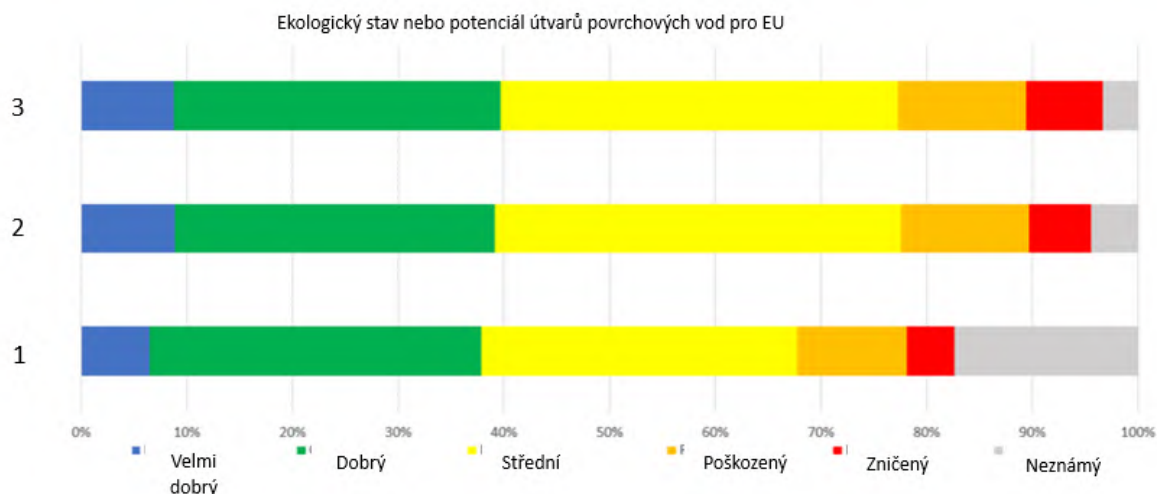
²² Monitorování přítomnosti znečištění v sedimentech a živých druzích pro účely posouzení dlouhodobých trendů se nadále liší v rámci členských států i mezi nimi a je do značné míry neúplné.

²³ Dobrý ekologický potenciál je cílem, kterého má dosáhnout silně ovlivněný nebo umělý vodní útvar.

²⁴ Údaje převzaty z internetové stránky systému WISE týkající se sladkých vod (WISE-Freshwater) (<https://water.europa.eu/freshwater>).

zprávy o provádění směrnice o dusičnanech, která ukazují, že na úrovni EU bylo 36 % řek, 32 % jezer, 31 % pobřežních vod, 32 % brakických vod a 81 % mořských vod vykázáno jako eutrofni²⁵.

Graf 1 – Změna v posuzování ekologického stavu útvarů povrchových vod EU z prvního, druhého a třetího plánu povodí (zdroj: internetová stránka WISE – Sladké vody a vytěžování údajů z PDF)

Zatímco v některých členských státech byla zaznamenána určitá omezená zlepšení, jiné členské státy buď neuvedly žádné zlepšení, nebo uvedly výrazné snížení procentního podílu útvarů povrchových vod s dobrým nebo velmi dobrým ekologickým stavem nebo ekologickým potenciálem. Významné snížení počtu vodních útvarů v dobrém ekologickém stavu nebo s dobrým ekologickým potenciálem zaznamenaly Polsko (-22,9 %), Litva (-15,5 %), Slovensko (-14,9 %), Česko (-13,3 %), Chorvatsko (-9,1 %) a Estonsko (-7,6 %). Toto snížení může být do značné míry způsobeno mnohem lepšími znalostmi a lepším pochopením stavu jejich vodních útvarů ve srovnání s předchozím cyklem.

Navzdory celkově omezenému zvýšení procentního podílu vodních útvarů v dobrém nebo velmi dobrém ekologickém stavu je povzbudivé, že ve srovnání s předchozími dvěma cykly plánu povodí (2009–2015 a 2016–2021) došlo ke zlepšení u některých biologických a chemických parametrů kvality. Může to být výsledkem pozitivních účinků provádění předchozích opatření. Konkrétně z nedávné zprávy agentury EEA o stavu vod z roku 2024²⁶ vyplývá, že se zlepšil zejména stav fytoplanktonu, bentické flóry a bezobratlých živočichů v jezerech, přičemž v řekách a brakických vodách došlo k viditelnému zlepšení stavu bentických bezobratlých živočichů. Tato dílčí zlepšení jsou sice pozoruhodná, nestačí však ke zlepšení celkového stavu vodních útvarů a ke snížení souvisejících rizik pro zdraví a životní prostředí. Tato zlepšení bývají navíc přehlížena, protože rámcová směrnice o vodě uplatňuje přístup „one out, all out“, což znamená, že vodní útvar může dosáhnout dobrého stavu pouze tehdy, pokud jsou všechny biologické a chemické prvky kvality hodnoceny alespoň jako „dobré“.

²⁵ Viz Zpráva Evropské komise o provádění směrnice o dusičnanech z roku 2021, s. 5, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC1000>.

²⁶ <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>

Tato částečná a přehlížená zlepšení mohou alespoň částečně vysvětlit, proč posouzení ekologického stavu ve třetích plánech povodí (zahrnujících období 2022–2027) uvádí celkově omezené zlepšení ve srovnání s předchozí zprávou posuzující druhé plány povodí (zahrnující období 2016–2021). Tento nedostatečný pokrok může být kromě výše uvedeného zvýšení znalostí a přesnosti způsoben také možným nárůstem základních tlaků, nevhodnými opatřeními a nedostatečným pokrokem při zavádění plánovaných opatření.

V této souvislosti není překvapivé, že většina členských států uvedla, že do roku 2027 neočekává dosažení dobrého ekologického stavu nebo ekologického potenciálu všech svých vodních útvarů.

Členské státy dosáhly významného pokroku při stanovování referenčních podmínek²⁷ pro různé typy vod. Tyto podmínky jsou nezbytné pro stanovení referenčních hodnot a měření dopadů lidské činnosti na biologické, fyzikálně-chemické a hydromorfologické prvky. Kromě toho bylo na úrovni EU dosaženo obrovského pokroku díky mezikalibračnímu porovnání²⁸, které harmonizuje vnitrostátní klasifikace dobrého ekologického stavu. **Na úrovni EU** však stále existuje **rozdíl v harmonizaci**, který brání porovnávání celkového posouzení stavu.

Povrchové vody: jaký je jejich chemický stav?

Dosažení dobrého chemického stavu je ukazatelem **směřování k nulovému znečištění**. Stejně jako v předchozím cyklu podávání zpráv existuje velký rozdíl mezi povrchovými a podzemními vodami, přičemž podzemní vody jsou často lépe chráněny.

Z informací uvedených ve třetích plánech povodí vyplývá, že v roce 2021 bylo v dobrém chemickém stavu pouze 26,8 % útvarů povrchových vod, zatímco v roce 2015 to bylo 33,5 %. Zdá se, že došlo k výraznému zhoršení.

Zatímco podíl povrchových vod v dobrém stavu zůstal v některých členských státech ve srovnání s rokem 2015 stabilní nebo se mírně zlepšil, v některých případech se snížil a v některých dalších se snížil výrazně. Tak je tomu například v Litvě (–98,7 %), Finsku (–49,5 %), Polsku (–34,2 %), Česku (–29,9 %), Nizozemsku (–29,8 %), Slovensku (–26,3 %), Chorvatsku (–11,4 %) a Lotyšsku (–10,6 %).

Toto zhoršení může být do značné míry způsobeno lepším monitorováním a lepšími znalostmi o „všudypřítomných perzistentních, bioakumulativních a toxických“ látkách, významnými změnami v definici vodních útvarů a přísnějšími normami pro některé látky.

Co se týče **povrchových vod**, významný nesoulad je z velké části způsoben všudypřítomnými perzistentními, bioakumulativními a toxickými (PBT) látkami. Nejčastěji se jedná o **rtuť** a **polycyklické aromatické uhlovodíky** (PAU). Ty jsou již přítomny ve velkém množství v důsledku přetrvávajícího znečištění a nového znečištění, které se do vodního prostředí dostává prostřednictvím emisí do ovzduší ze spalování fosilních a jiných paliv. Další významnou skupinou všudypřítomných látek PBT jsou **polybromované difenyletery**, které se hojně používají v nátěrových hmotách, plastech, pěnových výplních nábytku, textiliích, stavebních

²⁷ Rámcová směrnice o vodě definuje referenční podmínky pro ekologický systém jako podmínky, které převládají v případě, že nedochází nebo téměř nedochází k narušení ze strany člověka.

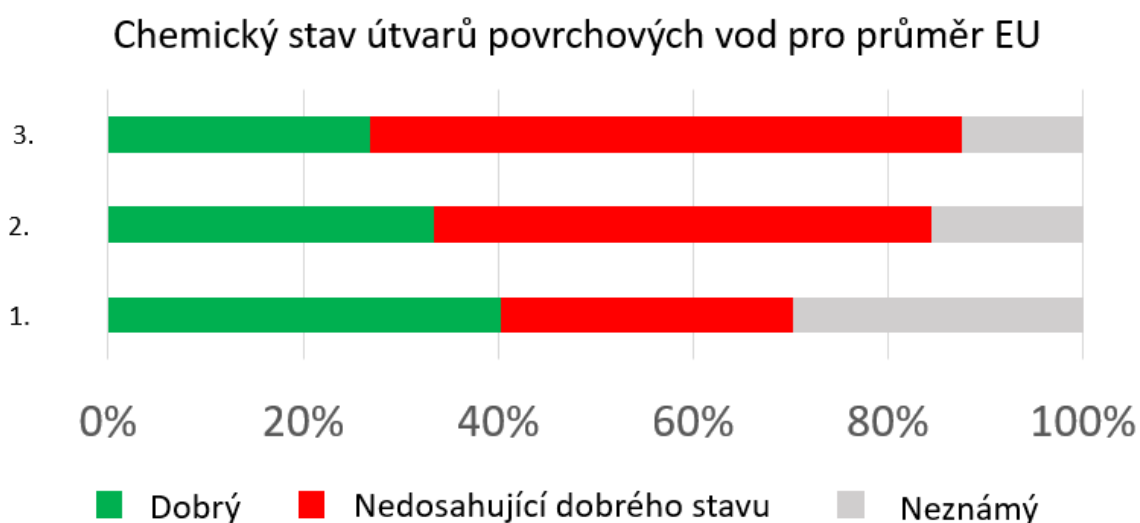
²⁸ Úř. věst. L, 2024/721, 8.3.2024: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/721/oj>.

materiálech a průmyslových procesech. Tito „obvyklí podezřelí“ mají silně dominantní vliv na klasifikaci chemického stavu, protože životní prostředí má jen omezenou schopnost, aby se od těchto velmi častých a perzistentních znečišťujících látek samo očistilo. Bez těchto všudypřítomných perzistentních, bioakumulativních a toxických sloučenin by dobrého chemického stavu dosáhlo 81 % útvarů povrchových vod, což je zhruba stejné procento jako v předchozím cyklu podávání zpráv.

Ostatní látky, které způsobují překročení norem environmentální kvality a nedosažení dobrého chemického stavu, se v jednotlivých členských státech liší. **Kovy** (např. olovo, kadmium a nikl, které jsou obvykle spojeny s těžebním odpadem, komunálními a průmyslovými odpadními vodami, městskými srážkovými odtoky), **biocidy** a **pesticidy** (tributylcín, chlorpyrifos) a **některé perzistentní organické znečišťující látky** (např. hexachlorbenzen) se však stále běžně objevují na předních místech seznamu látek, které vedou k tomu, že není dosaženo dobrého chemického stavu, přestože používání některých z těchto látek je již mnoho let zakázáno.

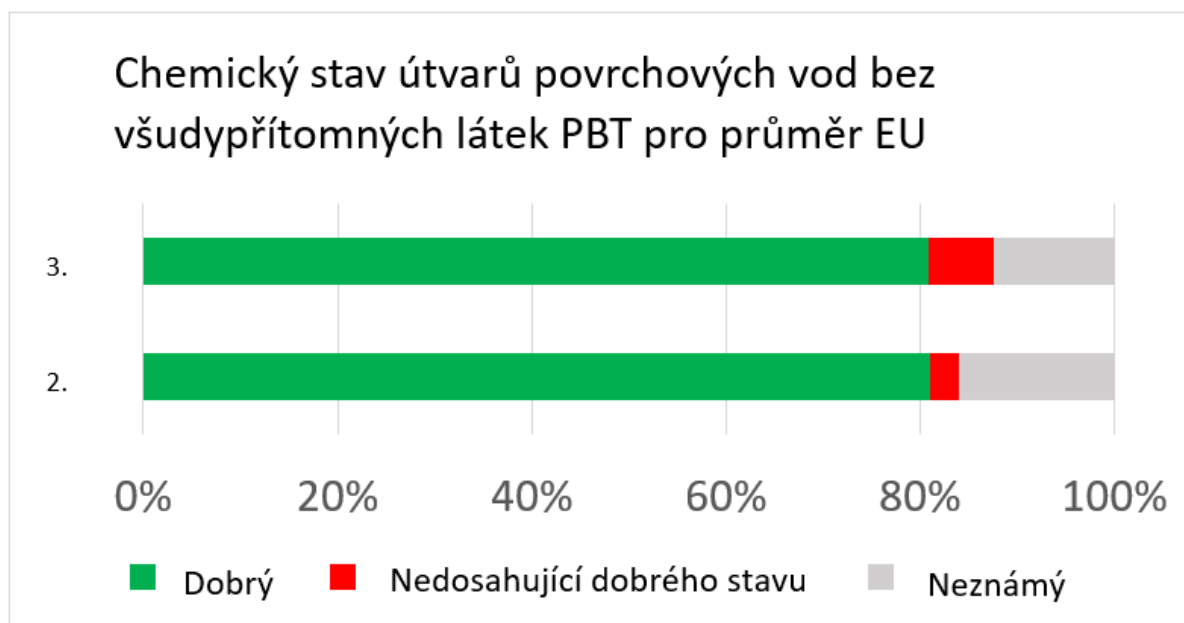
Je třeba podotknout, že všudypřítomné látky PBT jsou i nadále důvodem nesplnění cíle dobrého stavu prostředí stanoveného pro znečištění podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí v případě 80 % mořských oblastí²⁹.

Graf 2 – Změna v posuzování chemického stavu útvarů povrchových vod EU z prvního, druhého a třetího plánu povodí (všechny látky, včetně všudypřítomných látek PBT) (zdroj: internetová stránka WISE – Sladké vody a vytěžování údajů z PDF)

²⁹ Zpráva Komise, První zpráva o monitorování a výhledu v oblasti nulového znečištění, „Cesta k čistějšímu vzduchu, vodě a půdě pro Evropu“ (COM(2022) 674 final, 8.12.2022).

Graf 3 – Změna v posuzování chemického stavu útvarů povrchových vod EU z druhého a třetího plánu povodí (bez všudypřítomných látek PBT) (zdroj: internetová stránka WISE – Sladké vody a vytěžování údajů z PDF)

Útvary podzemních vod: jaký je jejich chemický stav?

Pokud jde o **útvary podzemních vod**, v roce 2021 bylo na základě informací uvedených ve třetím plánu povodí 86 % útvarů podzemních vod v dobrém chemickém stavu. Jde o mírné zlepšení ve srovnání s 82,2 % u stejné podskupiny zemí v roce 2015.

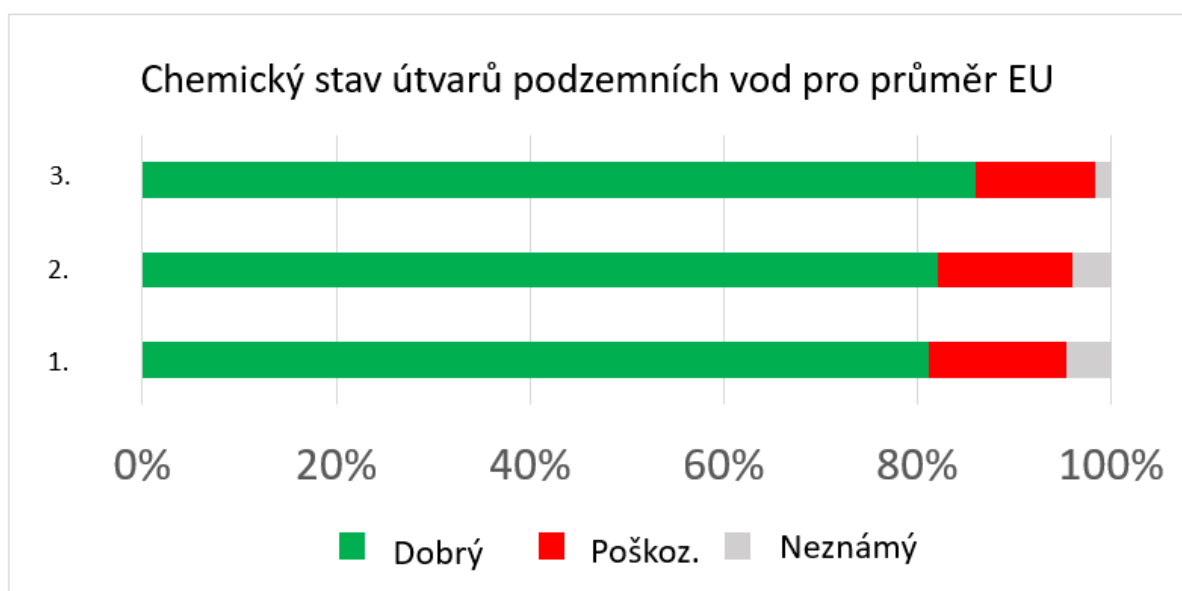
Nejčastěji uváděnými znečišťujícími látkami, které vedou k poškozenému chemickému stavu, jsou **dusičnany**³⁰. Pocházejí především z intenzivního zemědělství a chovu hospodářských zvířat, a to v důsledku nesprávného nebo nadměrného používání hnojiv a kejdy/hnoje, které obsahují dusík a fosfor. Tak je tomu v případě sedmnácti z dvaceti členských států. Pouze Estonsko, Lotyšsko a Litva neuvádějí, že nedosažení dobrého chemického stavu jejich podzemních vod je způsobeno dusičnany. **Pesticidy** a jejich metabolity jsou příčinou nedosažení dobrého chemického stavu v devíti členských státech (Rakousko, Belgie, Česko, Dánsko, Estonsko, Francie, Lucembursko, Nizozemsko a Španělsko). **Fosfáty** a **amoniak**, které rovněž pocházejí především z intenzivního zemědělství a chovu hospodářských zvířat, rovněž vedou k poškozenému chemickému stavu, což má dopad zejména v zemích, jako je Slovensko a Česko.

Mezi další látky, u kterých se uvádí, že vedou k poškození chemického stavu u menšího procentního podílu útvarů podzemních vod (tj. méně než 10 % podle některých členských států), patří přirozeně se vyskytující znečišťující látky, jako jsou chloridy, sírany, draslík, železo a celkový organický uhlík. Průmyslová rozpouštědla, polycyklické aromatické

³⁰ Podle agentury EEA se průměrná koncentrace dusičnanů v útvarech podzemních vod v EU od roku 2021 výrazně nezměnila (EEA, 2023).

uhlovodíky, terc-butyl(methyl)ether (MTBE – používaný především jako přísada do pohonných hmot) a aniontové povrchově aktivní látky (běžné v mýdlech a čistících prostředcích) jsou jako příčina špatného stavu uváděny méně často (ale byly uvedeny Finskem, Francií, Itálií a Lotyšskem).

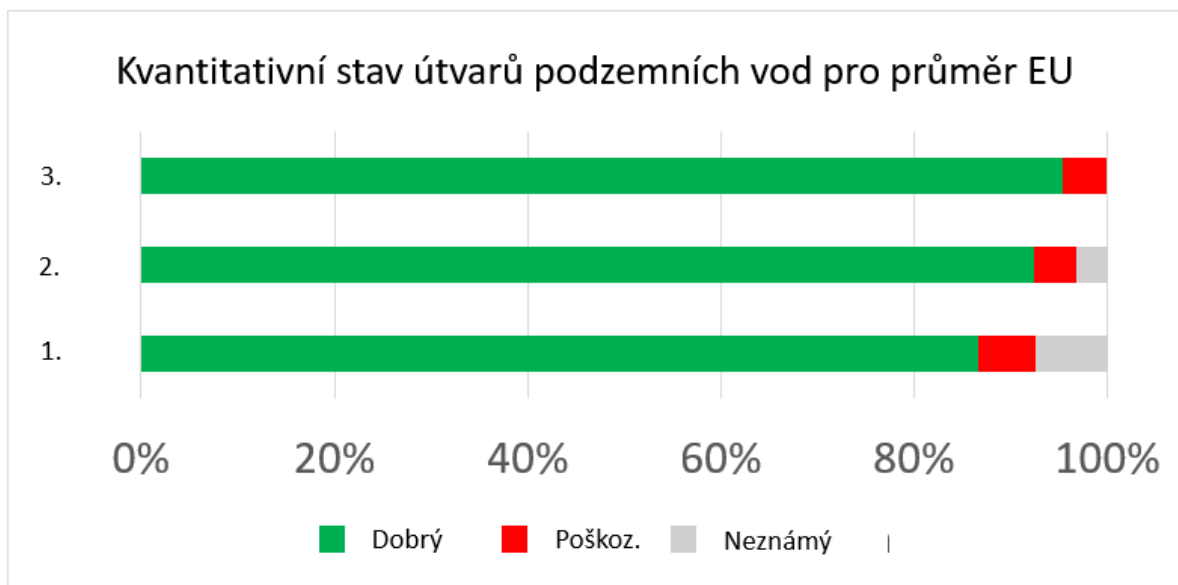
Graf 4 – Změna v posuzování chemického stavu útvarů podzemních vod EU z prvního, druhého a třetího plánu povodí (zdroj: internetová stránka WISE – Sladké vody a vytěžování údajů z PDF)

Kvantitativní stav útvarů podzemních vod – mají dostatek vody?

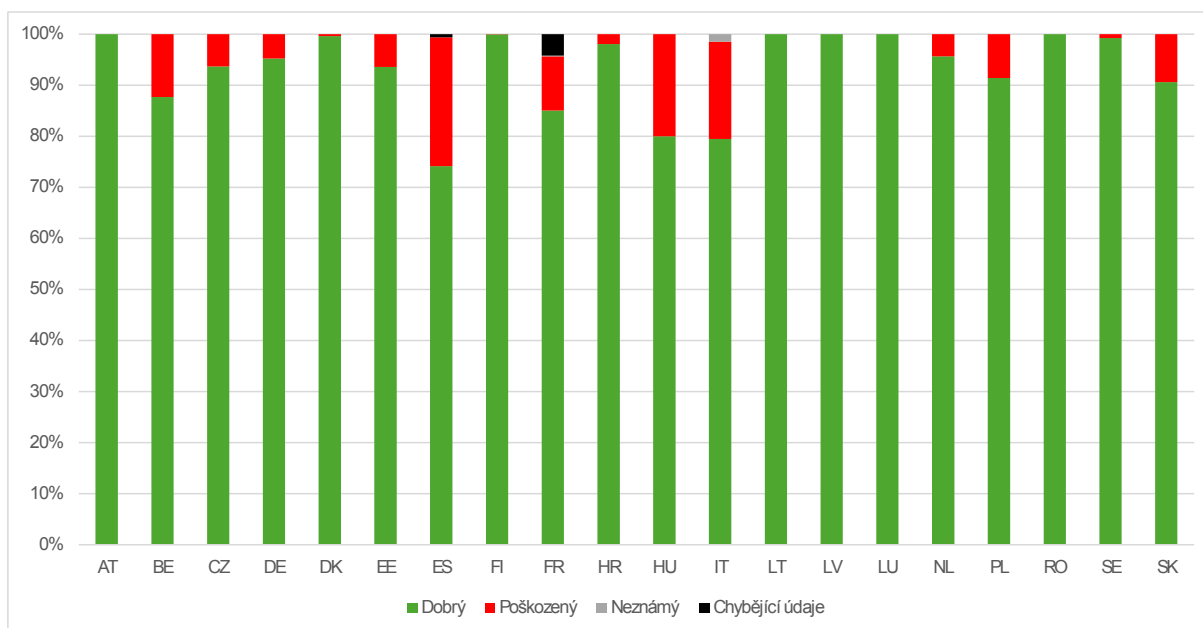
Při porovnání kvantitativního stavu podzemních vod ve stejném souboru členských států lze pozorovat mírné zlepšení což je povzbudivé: v letech 2016–2021 bylo 95 % útvarů podzemních vod uváděno v dobrém stavu oproti 92,4 % v letech 2009–2015. Z uvedených údajů vyplývá, že obnovování útvarů podzemních vod, které tvoří velkou část rezerv EU, se zdá být většinou zajištěno. Ačkoli to může naznačovat, že změna klimatu (zatím) neovlivnila podzemní vody v EU, je třeba zdůraznit, že ne všechny členské státy náležitě zohledňují potřeby ekosystémů závislých na podzemních vodách a že tento obraz z roku 2021 nezachycuje dopady následujících let, které byly nejsušší v tomto století.

Graf 5 – Změna v posuzování kvantitativního stavu útvarů podzemních vod EU z prvního, druhého a třetího plánu povodí (zdroj: internetová stránka WISE – Sladké vody a vytěžování údajů z PDF)

Nicméně mezi dvaceti členskými státy, které jsou předmětem této zprávy, existují významné zeměpisné rozdíly (viz graf 6).

Graf 6 – Přehled kvantitativního stavu útvarů podzemních vod podle členských států v roce 2021

V 84 % zjištěných případů nedosáhly útvary podzemních vod dobrého kvantitativního stavu, protože ze zvodnělé vrstvy je odebíráno více vody, než je její přirozená schopnost doplňování. Dalšími důvody pro to, že nebylo dosaženo dobrého kvantitativního stavu, jsou vnikání solí (25 %), dopady na vodní ekosystémy propojené s útvary podzemních vod (20 %) a závislé suchozemské ekosystémy (9 %).

Téměř všechny členské státy, které podaly zprávy³¹, provedly pro třetí plány povodí **posouzení vodní bilance**³², přičemž většina z nich posuzovala i dlouhodobé trendy. V rozporu s ustanoveními směrnice o podzemních vodách však členské státy při posuzování kvantitativního stavu útvarů podzemních vod ne vždy zohledňují potřeby **vodních ekosystémů souvisejících s podzemními vodami a suchozemských ekosystémů závislých na podzemních vodách**. To je velmi problematické, protože lidské činnosti, které mění hladinu podzemních vod, mohou významně ovlivnit stav útvarů povrchových vod nebo poškodit cenné ekosystémy, například mokřady.

Během posledních tří prováděcích cyklů členské státy uváděly, že v dobrém kvantitativním stavu je vysoký podíl podzemních vod. To je však v rozporu s rostoucím nedostatkem vody v celé EU a pozorovanou zvýšenou závislostí na útvarech podzemních vod jako zdroji zásobování pro veřejné služby a zavlažování, která vede ke zvýšení odběrů³³. Proto je důležité, aby členské státy lépe uplatňovaly dohodnuté metodiky pro posuzování kvantitativního stavu, a to tak, že řádně zohlední sezónní výkyvy a zrychlující se dopady změny klimatu, zároveň budou méně spoléhat na historické trendy a plně zohlední úlohu podzemních vod při podpoře řek a ekosystémů. Posouzení, které je založeno pouze na hladinách podzemních vod, je nedostatečné³⁴. Situace rovněž naznačuje, jak poznamenává agentura EEA, že by mohlo být zapotřebí revidovat stávající metodiky.

Je příznačné, že některé členské státy očekávají zhoršení situace, neboť předpokládají, že počet útvarů podzemních vod, u nichž hrozí, že do roku 2027 nedosáhnou dobrého kvantitativního stavu, se v některých případech značně zvýší (viz graf 7 níže).

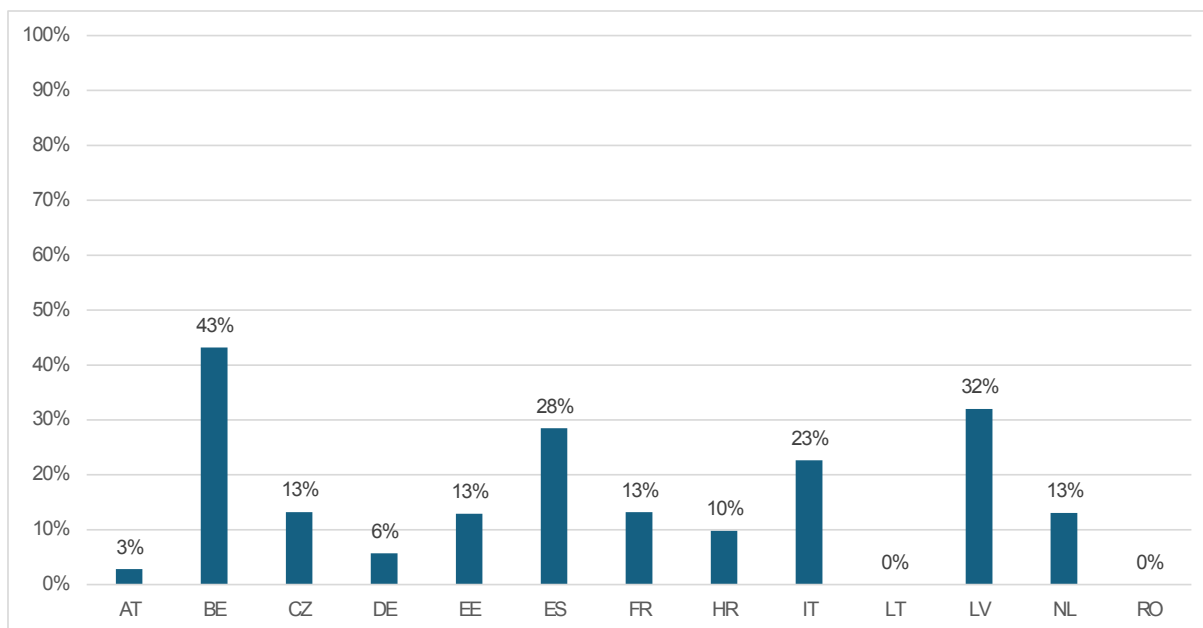
Graf 7 – Procento útvarů podzemních vod, u nichž podle zpráv členských států hrozí, že do roku 2027 nedosáhnou dobrého kvantitativního stavu (pouze země s elektronickým podáváním zpráv)

³¹ S výjimkou Lucemburska, kde posouzení stále probíhá.

³² Vodní bilance je množství vody, kterým je možné disponovat, spočítané jako přítoky minus odtoky v daném povodí nebo dílčím povodí.

³³ Podle agentury EEA se podíl podzemních vod na celkovém odběru vody zvýšil z 19 % v roce 2000 na 23 % v roce 2019.

³⁴ Viz pokyn ke společné prováděcí strategii č. 18.

- **Rámeček 1: Proč EU dosud zdaleka nedosáhla cílů rámcové směrnice o vodě?**
- V průběhu let se díky provádění rámcové směrnice o vodě postupně zlepšují znalosti a chápání stavu řek, jezer, brakických vod, pobřežních vod a podzemních vod v EU. Tyto lepší znalosti částečně vysvětlují některé z výše uvedených trendů.
- Jak však bylo dobře zdokumentováno v rámci kontroly účelnosti rámcové směrnice o vodě z roku 2019³⁵, mnoho faktorů bránilo a stále brání účinnému provádění rámcové směrnice o vodě a přispívá k celkově pomalému pokroku od doby jejího vzniku. Mezi tyto faktory patří:
 - pozdní zjištění nebo podcenění tlaků i úsilí potřebného k vytvoření rámce správy vhodného pro konkrétní podmínky v členských státech,
 - nedostatečné snížení celkových tlaků na vodní útvary, zejména v souvislosti s difúzním znečištěním (na rozdíl od relativního úspěchu při řešení znečištění z bodových zdrojů) a degradací stanovišť (pro něž by byla velmi potřebná opatření pro obnovu, která by řešila zatížení z minulosti, včetně hydromorfologických změn a přetrvávajícího znečištění),
 - pomalé zavádění účinných politických opatření, protože programy opatření členských států často dostatečně nevychází z analýzy tlaků a dopadů, existuje tendence spoléhat se na snadná technologická řešení, která se zabývají znečištěním z bodových zdrojů, a v podstatě se nevěnují ostatním zdrojům znečištění,
 - omezená soudržnost napříč příslušnými politikami, protože dobrý stav vodních útvarů závisí také na začlenění vodohospodářských cílů do jiných oblastí politiky, jako je zemědělství, energetika a doprava,
 - opatření k dosažení dobrého stavu vod nemají na rozdíl od jiných hospodářských

³⁵ SWD(2019) 439 final, s. 116.

činností vysokou prioritu,

- převažující spoléhání se na základní opatření³⁶ namísto dalších doplňkových opatření prováděných v rozsahu, který je dostatečný pro dosažení cílů rámcové směrnice o vodě,
- doba, po kterou příroda reaguje na opatření, než se dostaví očekávané výsledky,
- stále citelnější dopady změny klimatu (např. zvýšení teploty vody),
- nedostatek finančních prostředků a správní kapacity.

5. SPRÁVA A PRŮŘEZOVÉ ASPEKTY

Řádná správa je nezbytná pro bezproblémové fungování složitých vodohospodářských systémů v členských státech, do nichž je zapojeno mnoho různých správních úrovní a dotčených stran. Všechny členské státy určily své **příslušné orgány** pro každou oblast povodí. V těchto oblastech často působí několik orgánů odpovědných za různé aspekty plánů povodí. Podobně všechny členské státy určily příslušné orgány pro směrnici o povodních. Tyto orgány se mohou lišit od těch, které jsou určeny podle rámcové směrnice o vodě, přičemž v některých členských státech nejsou řídicí jednotky určené v souladu se směrnicí o povodních totožné s jednotkami povodí.

V souladu s požadavky směrnice o povodních mnoho členských států uvádí, že plány pro zvládnání povodňových rizik a plány povodí byly vypracovány koordinovaně a v některých případech souběžně³⁷. Převážná většina členských států provedla společnou konzultaci o svých plánech povodí a plánech pro zvládnání povodňových rizik³⁸, přičemž několik z nich začlenilo oba plány do jediného plánu. Situace jednotlivých členských států je v případě programu opatření podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí zjevně více nerovnoměrná. Pouze několik členských států poskytlo důkazy o jasné koordinaci vytváření programů opatření podle rámcové směrnice o vodě a rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí, pokud jde o proces, obsah a soudržnost v reakci na stejné tlaky. Podobné důkazy o nízké koordinaci vyplývají i ze souběžného podávání zpráv o druhém programu opatření podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí³⁹. V této oblasti proto musí členské státy zintenzivnit úsilí o zavedení **přístupu „od zdroje k moři“**.

Koordinační mechanismy, ačkoli obecně existují, jeví se jako nedostatečné k zajištění úplné součinnosti a odpovídající soudržnosti na různých úrovních správy (např. nedostatečně harmonizované přístupy k provádění rámcové směrnice o vodě na nižší než celostátní úrovni). Koordinace s ostatními odvětvovými politikami (např. zemědělství, energetika) je rovněž nedostatečná, zejména pokud jde o opatření potřebná k řešení nejvýznamnějších tlaků. Bez ohledu na skutečnost, že za řádné provádění a prosazování rámcové směrnice o vodě a dalších právních předpisů v oblasti životního prostředí odpovídají příslušné orgány v oblasti životního prostředí, je nezbytné zajistit účinnější začlenění cílů rámcové směrnice o vodě do

³⁶ Zejména směrnice o čištění městských odpadních vod a směrnice o dusičnanech, které se v programech opatření rámcové směrnice o vodě uvádějí jako „základní opatření“.

³⁷ Celkově patnáct z 21 členských států poskytlo ve svých plánech pro zvládnání povodňových rizik přesvědčivé důkazy o tom, že je zajištěna koordinace s rámcovou směrnicí o vodě, zatímco zbývajících šest členských států poskytlo alespoň některé důkazy.

³⁸ Pokud jde o společné konzultace návrhů plánů pro zvládnání povodňových rizik a plánů povodí, patnáct členských států uvedlo, že je uskutečnilo, zatímco v předchozím cyklu to bylo třináct členských států.

³⁹ Zpráva Komise Radě a Evropskému parlamentu o posouzení programů opatření členských států aktualizovaných podle článku 17 směrnice 2008/56/ES (COM)2025 3 a související pracovní dokument útvarů Komise SWD(2025) 1.

odvětvových politik a nástrojů financování (jako je SZP). To znamená sladit intervence podporované SZP s opatřeními v plánech povodí.

Většina členských států vynaložila značné úsilí ke zvýšení **účasti veřejnosti a aktivního zapojení zúčastněných stran** do přípravy jejich plánů povodí a plánů pro zvládání povodňových rizik, přičemž využily různé konzultační kanály a mechanismy. Celkově se ve většině členských států zapojila široká škála zúčastněných stran. V mnoha plánech však není vysvětleno, jak bylo k získaným podnětům přihlédnuto a zda byly konzultované subjekty informovány o tom, jakým způsobem byly jejich názory zohledněny. Taková transparentní komunikace by zvýšila kolektivní odpovědnost za tyto plány.

Tlaky

Mezi nejvýznamnější tlaky na útvary povrchových vod⁴⁰ ve všech členských státech, které podávají zprávy, patří: **znečištění způsobené atmosférickou depozicí** (postihuje 59 % vodních útvarů), **hydromorfologické změny** (57 %) způsobené odvodňováním a zavlažováním pro zemědělství, hydroelektrická energie, ochrana před povodněmi, plavba nebo zásobování pitnou vodou a **znečištění ze zemědělství** (32 %). Další hlavní tlaky v celé EU zahrnují **vypouštění městských odpadních vod** (14 %), **vypouštění odpadních vod, které není napojeno na kanalizační systém** (9 %), a **odběry** (9 %) pro více účelů. Dalšími tlaky nejčastěji zjištěnými v plánech povodí jsou znečištění z **městského srážkového odtoku** (8 %), **přelévání v důsledku přívalových srážek** (5 %) a **vypouštění odpadních vod z průmyslových zařízení** (6 %). Je třeba konstatovat, že stejný vodní útvar může být vystaven více tlakům, takže celkový součet nečiní 100 %.

Bohužel 13 % vodních útvarů v EU je i nadále ovlivněno neurčenými antropogenními tlaky, takže v této oblasti stále existuje prostor pro rozšiřování poznatků. Žádný významný tlak nebyl zjištěn pouze u 10 % uváděných vodních útvarů.

Tlak, který na sladkovodní a mořské ekosystémy v Evropě vyvíjejí **invazní nepůvodní druhy** (s významným dopadem jak na úrovni EU⁴¹, tak na úrovni jednotlivých států) se zvyšuje, což ukazuje řada zpráv⁴². Přestože tyto druhy mohou mít přímý vliv na dosažení dobrého ekologického stavu, zdá se, že tento tlak je podceňován a je zjištěn pouze u 2,2 % uváděných vodních útvarů. V plánech povodí velmi často chybí informace o invazních nepůvodních druzích a opatřeních přijatých k řešení tohoto problému, případně tyto informace nejsou příliš podrobné.

Zatímco u 71 % **útvárů podzemních vod** v EU se uvádí, že nejsou vystaveny žádným významným tlakům, téměř 30 % z nich je ovlivněno řadou tlaků. Jedná se zejména o **difúzní zemědělské znečištění** (např. pesticidy a hnojiva), které postihuje 59 % ovlivněných útvarů podzemních vod, **odběry pro veřejné zásobování vodou** (25 %), **odběry pro zemědělství** (22 %), **průmyslové využití** (12 %) a **ostatní účely** (12 %). Významným tlakem je také

⁴⁰ Na základě údajů systému WISE o sladkých vodách, které zahrnují osmnáct z dvaceti členských států, pro něž jsou od června 2024 údaje k dispozici v elektronické podobě.

⁴¹ Uvedené na seznamu v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1143/2014 ze dne 22. října 2014 o prevenci a regulaci zavlečení či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů.

⁴² Například podle Cid, N. a Cardoso, A. C., 2013, European freshwater alien species, „Global Freshwater Biodiversity Atlas“ (Evropské nepůvodní sladkovodní druhy, „Celosvětový atlas biologické rozmanitosti sladké vody“) (atlas.freshwaterbiodiversity.eu) se počet sladkovodních invazních nepůvodních druhů za posledních 100 let zvýšil sedmkrát.

difúzní znečištění z jiných zdrojů, zejména z **městského srážkového odtoku** (16 %) a **vypouštění odpadních vod bez napojení na kanalizační systém** (6 %), jakož i znečištění z **kontaminovaných nebo opuštěných průmyslových areálů** (17 %) a **přetrvávající znečištění** (13 %).

Programy opatření

Situace je diferencovaná v případě analýzy programů opatření, které jsou členské státy povinny vypracovat, aby těmto tlakům zabránily nebo je omezily.

Značný počet opatření oznámených v druhých plánech povodí nebyl proveden. Stejně jako v minulosti bylo za nejvýznamnější překážku označeno nedostatečné financování opatření (86 %), následované neočekávanými zpožděními (81 %), nedostatkem vhodných vnitrostátních mechanismů, jako jsou vnitrostátní předpisy a další dosud nepřijatá opatření (70 %), a otázky správy (57 %). Jako klíčový problém se pravidelně objevují také potíže se získáváním pozemků potřebných k provedení některých opatření.

Třetí programy opatření předložené v plánech povodí na období 2022–2027 ukazují, že členské státy mají i nadále odlišné přístupy k jejich koncipování a k podávání zpráv. Programy opatření často obsahují poměrně dlouhý soubor opatření, ale zdá se, že nezahrnují několik klíčových prvků. Především chybí jasné posouzení rozdílu, který je třeba překlenout, aby bylo dosaženo dobrého stavu. Rovněž nejsou k dispozici dostatečné informace o stanovení priorit opatření na základě požadované analýzy nákladové efektivity. Často chybí náklady a financování plánovaných opatření. Vzhledem k tomu, že členské státy často tvrdí, že se potýkají s potížemi s financováním, naznačuje to, že zdroje potřebné k provádění programů opatření nejsou vždy předem zajištěny. To oslabuje účinnost těchto programů opatření.

6. ŘEŠENÍ TROJÍ PLANETÁRNÍ KRIZE

6.1 CESTA K NULOVÉMU ZNEČIŠTĚNÍ ŘEK, JEZER, POBŘEŽNÍCH A PODZEMNÍCH VOD

6.1.1 Jak se bojuje proti znečištění ze zemědělství?

Difúzní znečištění ze **zemědělství** představuje jeden z hlavních tlaků na vodní útvary EU, který všechny členské státy podávající zprávu zjistily téměř ve všech oblastech povodí, a ovlivňuje útvary jak povrchových, tak podzemních vod. Důvodem jsou na jedné straně především neudržitelné postupy hospodaření s půdou a nadměrné a nesprávné používání hnojiv a kejdy/hnoje, které obsahují dusík a vedou k výskytu dusičnanů ve vodě, a na druhé straně používání pesticidů a dalších nebezpečných látek. Jak je uvedeno v oddíle 2 výše, dusičnany jsou nejvýraznější znečišťující látkou v útvarech podzemních vod a způsobují také eutrofizaci útvarů povrchových vod. To je v souladu se zjištěními o zatížení živinami v mořských oblastech EU, která ukazují, že ve všech oblastech s výjimkou Černého moře je největším zdrojem dusíku v moři zemědělství⁴³. V případě fosforu je situace odlišnější, neboť

⁴³ [Zpráva o provádění rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí \(europa.eu\)](#).

téměř ve všech mořských oblastech je největším zdrojem odpadní voda a druhým největším zdrojem je zemědělství.

Přestože ve srovnání s 90. lety minulého století došlo ke značnému zlepšení a většina členských států a zemědělců vyvinula značné úsilí ke snížení úniku živin do vod, údaje o kvalitě sladkých vod ukazují, že výsledky stagnují. To naznačuje, že k obnovení klesajícího trendu koncentrací živin je zapotřebí radikálnějších opatření, jejichž přijetí by mohlo být politicky obtížné. Stávající opatření stále nepostačují k dosažení cílů směrnice o dusičnanech a rámcové směrnice o vodě, a to téměř 35, resp. 25 let po jejich přijetí. Lze to rovněž pozorovat v mořském prostředí, zejména v Baltském moři, což je mořská oblast s nejvyšším podílem pobřežních vod, kde je stav živin problematický (58 %). K eutrofizaci dochází také v jižní části Severního moře, podél severozápadního pobřeží Francie a v blízkosti ústí řek ve Středozemním moři. Zároveň jsou v Baltském a Černém moři pozorovány rozsáhlé oblasti s nedostatkem kyslíku, což je způsobeno eutrofizací, přírodními podmínkami a vyššími teplotami vody v důsledku dopadů změny klimatu.

Tuto stagnaci lze vysvětlit tím, že ve většině členských států došlo k omezenému pokroku při vypracovávání **kvantitativních posouzení nedostatků** jako základu pro určení toho, jak snížit zatížení **živinami a pesticidy**. Komise toto doporučení vydala během předchozího cyklu, avšak jen málo členských států předložilo opatření ke snížení zatížení živinami a ještě méně členských států uvedlo, že provedlo posouzení účinnosti dosud přijatých opatření.

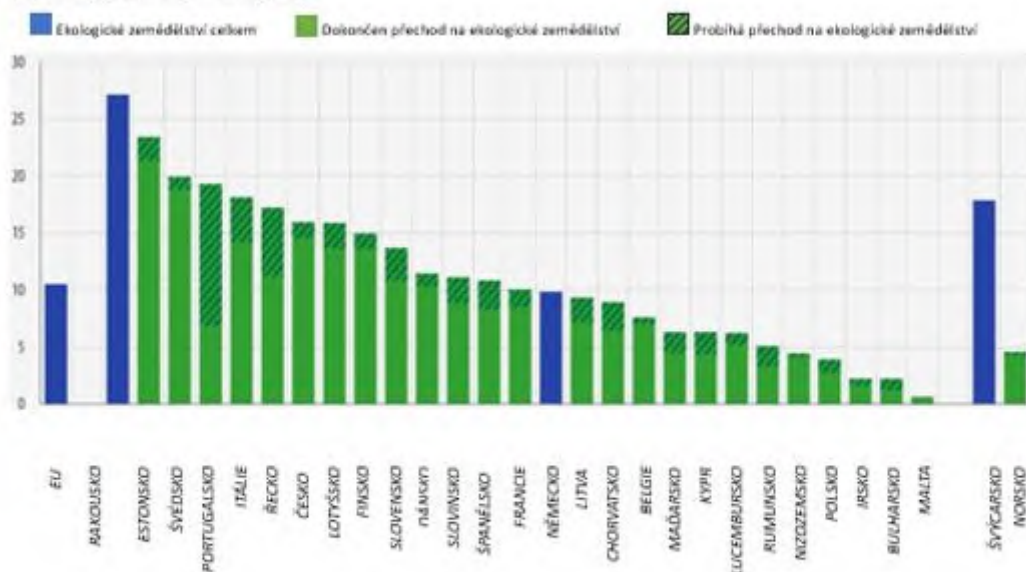
Jasným a povzbudivým trendem je zároveň **trvalý nárůst podílu zemědělské půdy využívané v EU k ekologickému zemědělství**, které obvykle vede k nižšímu znečištění živinami a pesticidy. Tempo zavádění se však v jednotlivých členských státech liší a pohybuje se od téměř 30 % celkové zemědělské produkce v Rakousku po méně než 1 % na Maltě (viz graf 8 níže).

Graf 8 – Podíl ekologického zemědělství na celkové využívané zemědělské ploše v roce 2022 podle členských států (zdroj: EUROSTAT 2024)⁴⁴

⁴⁴ [Ekologické zemědělství v EU: 16,9 milionů hektarů v roce 2022 – Eurostat \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&code=sdg-12-8-2022).

Ekologicky obdělávaná plocha, 2022⁴⁵

(% podíl celkové využívané zemědělské půdy)

Rakousko, Portugalsko a Španělsko sdílají stejné číslo. Kypř a Česko mají procento 0. Rakousko sdílí svou plochu přechodu s Portugalskem a Španělskem. Irsko, Lucembursko, Maďarsko, Nizozemsko, Polsko, Španělsko, Švédsko a Švýcarsko sdílí stejné číslo. Norsko 2022.

9

Základní opatření jsou obvykle zavedena, avšak ne všechny členské státy posuzují, zda plánovaná opatření budou dostatečná k postupnému dosažení dobrého stavu. V případech, kdy bylo provedeno posouzení nedostatků, členské státy uvádějí, že opatření „nikoliv zcela“ odstraní rozdíly, které je třeba odstranit za účelem snížení znečištění živinami a pesticidy do roku 2027. To je v souladu s předchozími zjištěními Komise, mimo jiné v rámci směrnice o dusičnanech.

Kromě toho jsou povinná opatření omezena na opatření stanovená v příslušných právních předpisech EU⁴⁵ a platných požadavcích (podmíněnost a ekologizace) v rámci společné zemědělské politiky (SZP) v období 2014–2022.

Zdá se, že řada členských států ukládá omezení pro používání pesticidů hlavně v případech, kdy je nutné zlepšit stav vodních útvarů využívaných k odběru pitné vody. Tyto povinné požadavky pro zemědělce vyplývající z provádění rámcové směrnice o vodě lze podpořit společnou zemědělskou politikou v rámci tzv. plateb podle rámcové směrnice o vodě, tento nástroj je však stále nedostatečně využíván⁴⁶.

⁴⁵ Zejména směrnice o dusičnanech, nařízení o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh (nařízení (ES) č. 1107/2009), směrnice o udržitelném používání (2009/128/ES).

⁴⁶ Čtyři členské státy (Rakousko, Dánsko, Lucembursko a Španělsko) podpořily tyto platby v rámci programů rozvoje venkova (2014–2022) a pět členských států zahrnuje tyto platby do svých strategických plánů SZP na období 2023–2027 (Rakousko, Dánsko, Itálie, Lucembursko a Španělsko). Tyto platby se většinou zaměřily na omezení/zákaz hnojení a používání pesticidů v ochranných pásmech zdrojů pitné vody a v případě Dánska opatření ke snížení dusíku v pobřežních povodích.

Bylo zavedeno několik dobrovolných opatření, často podporovaných prostřednictvím SZP, zejména prostřednictvím agroenvironmentálně-klimatických závazků⁴⁷ a dalších příslušných opatření zahrnutých do programů rozvoje venkova (2014–2022) vypracovaných členskými státy. Tato opatření spolu s provedenými základními opatřeními však nestačila ke snížení tlaků způsobených dusičnany a pesticidy. Mohlo to být způsobeno řadou faktorů, včetně vnitřních omezení při navrhování příslušných dobrovolných opatření, skutečnosti, že opatření nebyla členskými státy dostatečně naplánována, omezeného využívání ze strany zemědělců nebo omezeného využívání v nejvíce postižených oblastech.

Na základě předložených informací nebyla všechna zemědělská opatření oznámená v rámci druhého plánu povodí provedena podle plánu. Mezi uváděné problémy patří nedostatečné financování a zpoždění.

S ohledem na SZP na období 2023–2027 lze očekávat zvýšený příspěvek k řešení problematiky znečištění dusičnany a pesticidy⁴⁸. Jedná se o přísnější normy podmíněnosti⁴⁹, jako jsou zpřísněné požadavky na hospodaření s půdou (např. střídání/diverzifikace plodin, ochranné pásy) a nový požadavek spojený s kontrolou difúzních zdrojů znečištění z fosfátů. Nástroje dostupné v rámci financování rozvoje venkova⁵⁰ (agroenvironmentálně-klimatické závazky včetně ekologického zemědělství, podpora investic, platby podle rámcové směrnice o vodě, odborná příprava / poradenství, inovace a spolupráce) jsou nadále k dispozici a byly doplněny o ekorežimy, které podporují postupy šetrné k životnímu prostředí / klimatu; Členské státy musí na tyto programy vyčlenit alespoň 25 % finančních prostředků Evropského zemědělského záručního fondu⁵¹. Podpora z ekorežimů a agroenvironmentálně-klimatických závazků zahrnuje mimo jiné lepší hospodaření s živinami⁵² a udržitelné používání pesticidů⁵³.

Žádný členský stát nepoužívá k posouzení dobrého ekologického stavu povrchových vod **prahové hodnoty pro koncentrace živin** a pouze některé z nich určují požadované **snížení zátěže** v horním toku příslušného povodí. Jak již bylo uvedeno, tato skutečnost má dopad i na dosažení cílů stanovených v rámcové směrnici o strategii pro mořské prostředí, neboť na základě údajů, které členské státy v roce 2018 oznámily podle článku 8 rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí, 87 % mořských oblastí nedosáhlo cíle dobrého stavu prostředí z hlediska eutrofizace.

⁴⁷ Platby pro účely víceletých závazků v oblasti zemědělských postupů šetrných k životnímu prostředí a klimatu, které jdou nad rámec základních povinných požadavků.

⁴⁸ Viz „Mapování a analýza strategických plánů SZP“ (2023–2027) ([file:///C:/Users/faltech/Downloads/mapping%20and%20analysis%20of%20cap%20strategic%20plans-KF0323354ENN%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/faltech/Downloads/mapping%20and%20analysis%20of%20cap%20strategic%20plans-KF0323354ENN%20(3).pdf)).

⁴⁹ Podmíněnost váže plné čerpání podpory SZP na to, že zemědělci a jiní příjemci dodržují základní standardy v oblasti životního prostředí, změny klimatu, veřejného zdraví, zdraví rostlin a dobrých životních podmínek zvířat. Základní standardy zahrnují povinné požadavky na hospodaření a standardy pro dobrý zemědělský a environmentální stav půdy (dále jen „standardy DZES“).

⁵⁰ Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV), srov. nařízení (EU) 1305/2013.

⁵¹ Viz čl. 97 odst. 1 a 2 nařízení (EU) 2021/2115.

⁵² Plánuje se, že podpora zemědělských postupů ke zlepšení hospodaření s živinami bude prováděna na 15,2 % zemědělské plochy EU.

⁵³ Plánuje se, že pro 27 % zemědělské plochy EU budou platit závazky, které vedou k udržitelnému používání pesticidů za účelem snížení jejich rizik a dopadů, jako je únik pesticidů.

6.1.2 Jak se bojuje proti znečištění z jiných odvětví?

Znečištění z odvětví, jako jsou **městská sídla, průmysl nebo energetika**, rovněž představuje hrozbu pro vodní prostředí a v důsledku stavu životního prostředí i pro lidské zdraví.

Pro řešení znečištění z těchto odvětví obecně byla většinou zavedena základní opatření. Patří mezi ně systémy udělování oprávnění a povolení za účelem kontroly vypouštění odpadních vod z bodových zdrojů, registry vypouštění odpadních vod, zákaz nebo omezení veškerého přímého vypouštění do podzemních vod a/nebo zvláštní opatření k odstranění nebo snížení znečištění prioritními a jinými látkami.

Ve většině případů byla zavedena zvláštní opatření k řešení problematiky znečišťujících látek, kvůli nimž není dosahováno dobrého chemického nebo ekologického stavu vodních útvarů. Patří sem například úsilí o snížení nebo zastavení vypouštění určitých znečišťujících látek do vody a sanace kontaminovaných lokalit, které se zabývá historickým znečištěním sedimentů, podzemních vod a půdy. Ne všechny vnitrostátní plány povodí však obsahují stejnou úroveň podrobností, pokud jde o výslovné propojení jednotlivých látek s konkrétními opatřeními pro boj proti znečištění. V tomto směru je třeba dosáhnout většího pokroku a vypracovat analýzu nedostatků, která bude sloužit jako podklad pro návrh opatření.

Všechny členské státy předložily **soupisy emisí, vypouštěných látek a úniků** škodlivých látek. Mezi členskými státy i v jejich rámci však existují velké rozdíly jak v okruhu příslušných toxických látek, tak jejich úplnosti. Mezi deset látek, pro něž byly nejčastěji vypracovány emisní inventury, patří rtuť, benzo[a]pyren, fluoranthen, benzo[g,h,i]perylen (PAU), nikl, olovo a kadmium (těžké kovy) a nonylfenol (neiontové povrchově aktivní látky), kyselina perfluoroktansulfonová (PFOS, typ PFAS) a tributylcín-kationt (vysoce toxický biocid).

Většina členských států oznámila základní opatření týkající se výstavby nebo modernizace čistíren odpadních vod a uznala, že je třeba vyvinout další úsilí, aby byla splněna směrnice o čištění městských odpadních vod. V současné době je 82 % městských odpadních vod v EU odváděno a čištěno v souladu s normami EU.

Provádění revidované směrnice o čištění městských odpadních vod dále sníží znečištění z městských odpadních vod. Zahrnuje nová pravidla týkající se odlehčení přívalových vod a městských srážkových odtoků, která členským státům pomohou účinněji řešit tyto tlaky, jimiž se dosud právní předpisu EU nezabývaly.

Ačkoli se rámcová směrnice o vodě nevztahuje na znečištění odpadky, včetně plastů, jedná se o klíčovou oblast, kde je třeba vytvořit synergie s rámcovou směrnicí o strategii pro mořské prostředí, protože velmi velké množství plastů v moři pochází z řek. Z posouzení programů opatření podle rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí vyplývá, že členské státy přijaly řadu opatření k řešení hlavních zdrojů odpadků, počínaje činnostmi souvisejícími s odpadními vodami z městských oblastí a dalšími zdroji na pevnině (např. průmysl, zemědělství). To vedlo k odhadovanému snížení množství **odpadků na plázech** o 29 % mezi lety 2015 a 2021, a to ve všech mořských pánvích EU. Tato opatření měla pravděpodobně pozitivní dopad i na řeky, jezera a pobřežní vody.

Vzhledem k tomu, že atmosférický spad nadále představuje velký tlak na dobrý stav vodních útvarů, zůstávají pro dosažení cílů rámcové směrnice o vodě prioritou opatření u zdroje, která

snižují emise znečišťujících látek, včetně vsudypřítomných PBT vznikajících při využívání fosilních paliv prostřednictvím integrovaného přístupu ke znečištění v různých složkách životního prostředí, která prosazuje akční plán pro nulové znečištění. V tomto ohledu se očekává, že přísnější normy přijaté v rámci nedávno revidované směrnice o kvalitě vnějšího ovzduší, revidovaná směrnice o průmyslových emisích, účinné provádění nařízení o rtuti a celkové úsilí EU o dekarbonizaci budou mít pozitivní dopad na snížení emisí některých jednotlivých látek, které vstupují do vodního prostředí prostřednictvím emisí do ovzduší.

6.2 OBNOVA ŘEK, JEZER, POBŘEŽNÍCH A PODZEMNÍCH VOD

6.2.1 Změny fyzikálních vlastností a přirozeného toku vodních útvarů – jaká je míra zásahů člověka do vodního systému?

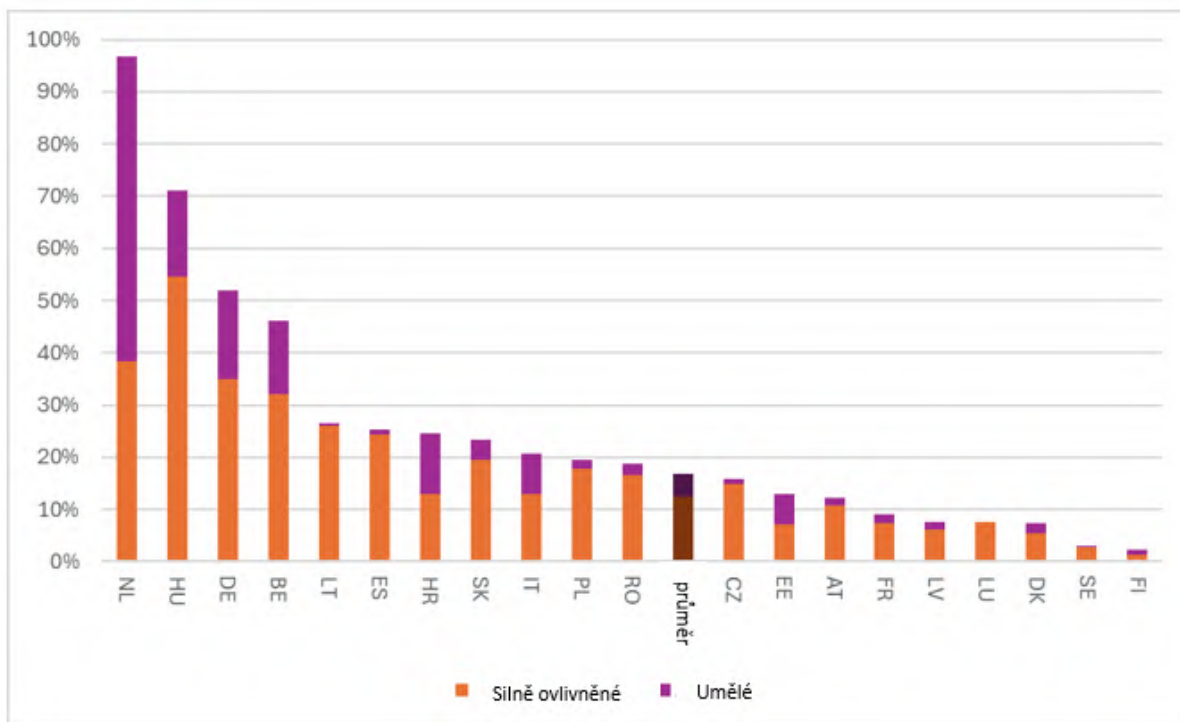
Po stovky let lidská činnost fyzicky měnila podobu řek, jezer, ústí řek a pobřežních vod v EU tím, že odstranila přírodní prvky, zavedla betonovou infrastrukturu (tj. silně pozměněné vodní útvary) a vytvořila nové kanály a nádrže (tj. umělé vodní útvary). To vše vedlo k vytvoření nových, ale nikoliv přírodních vodních systémů.

Plány povodí vykazují mezi členskými státy velké rozdíly v míře lidských zásahů do jejich přirozeného vodního prostředí. Čím intenzivnější jsou lidské zásahy, tím více se mění vlastnosti vodních útvarů, přičemž některé z nich se stávají zcela umělými. Podíl těchto **silně ovlivněných vodních útvarů** a **umělých vodních útvarů** se v tomto cyklu podávání zpráv mírně zvýšil: ve dvaceti členských státech zahrnutých do analýzy bylo 12,4 % těchto útvarů označeno jako silně ovlivněné a 4,4 % jako umělé⁵⁴, ve srovnání s 11,9 % a 4,1 % v předchozím cyklu podávání zpráv.

Graf 9 níže ukazuje velmi vysokou míru lidských zásahů v některých členských státech (Nizozemsko, Maďarsko, Německo a Belgie) a dobře zachovaný přírodní stav v některých jiných (např. Finsko a Švédsko).

Graf 9 – Procento útvarů povrchových vod, které byly ve třetích plánech povodí označeny jako silně ovlivněné nebo umělé, podle členských států

⁵⁴ Stále však existují tři členské státy, kde toto označování ještě není dokončeno (Chorvatsko, Slovensko) nebo prochází revizí (Švédsko).

Tři členské státy (Rakousko, Chorvatsko, Slovensko) uvedly výrazný nárůst podílu silně ovlivněných a umělých vodních útvarů, což je zřejmě důsledkem změny klasifikace některých vodních útvarů a v menší míře i nových úprav. Očekává se také, že v důsledku nové metodiky výrazně zvýší svůj podíl i Švédsko.

Hlavní důvody využívání vody, které vedly k vysoké míře lidských zásahů, což vedlo k tomu, že takové vodní útvary byly klasifikovány jako silně ovlivněné, jsou tyto: i) ochrana před povodněmi (37 %); ii) zemědělství (odvodňování půdy 23 %, zavlažování 15 %); iii) hydroelektrická energie (21 %); iv) zásobování pitnou vodou (11 %); a v) jiný rozvoj měst (10 %).

Vzhledem ke změně vlastností těchto vodních útvarů se u nich nevyžaduje dosažení dobrého ekologického stavu, ale pouze dobrého ekologického potenciálu, který musí členský stát definovat podle požadavků přílohy V rámcové směrnice o vodě.

Je povzbudivé, že došlo k metodickým zlepšením, aby bylo možné určit, co by představovalo dobrý ekologický potenciál, jak to vyžaduje rámcová směrnice o vodě. Členské státy však nadále definují dobrý ekologický potenciál odlišně a při svých posouzeních používají různá východiska a kritéria. Některé členské státy navíc nedefinovaly dobrý ekologický potenciál pro všechny silně ovlivněné vodní útvary, takže jim chybí jasné cíle, jichž by mělo být dosaženo.

Na základě informací dostupných na internetových stránkách WISE pro šestnáct členských států⁵⁵, které před dokončením této zprávy zvládly podat elektronickou zprávu, dosáhlo dobrého ekologického potenciálu pouze 16,8 % silně ovlivněných a umělých vodních útvarů. Za tímto údajem se však skrývají značné rozdíly mezi členskými státy (podíl příslušných

⁵⁵ K dispozici ke dni 31. května 2024.

vodních útvarů splňujících dobrý ekologický potenciál se pohybuje od žádného v Belgii a Nizozemsku až po přibližně polovinu ve Španělsku a Rumunsku).

6.2.2 Chráněné oblasti

Existují různé důvody, proč jsou určité vodní útvary chráněny zákonem. V případě útvarů povrchových vod byly chráněné oblasti vymezeny podle směrnic o pitné vodě, o vodách ke koupání, o ochraně přírodních stanovišť a ptáků, o dusičnanech, jakož i za účelem ochrany hospodářsky významných vodních druhů (tj. akvakultury). V tomto cyklu podávání zpráv většina členských států vykázala vyšší počet vodních útvarů spojených s chráněnými oblastmi vymezenými podle jiných právních předpisů EU a v souladu s požadavky rámcové směrnice o vodě uvedla, že vedou aktualizovaný **registr chráněných oblastí**.

Velmi pozitivní vývoj spočívá v tom, že až na několik výjimek se zdá, že **tyto oblasti jsou lépe monitorovány** – pravděpodobně v souvislosti s obecným zlepšením monitorování podle rámcové směrnice o vodě.

U vodních útvarů spojených s chráněnými oblastmi bude možná nutné, aby v oblasti vodohospodářství dosáhly přísnějších nebo konkrétnějších cílů ve srovnání s cíli dobrého stavu stanovenými rámcovou směrnicí o vodě. Důvodem je zajištění souladu s příslušnými právními předpisy, jejichž cílem je ochrana konkrétních ekosystémů, druhů a pitné vody a vody ke koupání. Může proto být nutné přijmout dodatečná opatření.

V souladu s požadavky směrnic o ochraně přírody stanovily členské státy pro **chráněná stanoviště a druhy (lokality Natura 2000)** převážně konkrétní cíle, ačkoli v některých případech se ještě pracuje na vymezení přesných potřeb. V některých případech členské státy rovněž stanovily další cíle a opatření pro **citlivé oblasti** podle směrnice o čištění městských odpadních vod, **vody ke koupání a ochranná pásma pitné vody**, ačkoli tyto cíle nebo opatření jsou často uváděny poněkud obecně⁵⁶. Některé členské státy s komerčním zájmem o produkci měkkýšů (nebo méně často sladkovodních ryb) vymezily **chráněné oblasti pro hospodářsky významné vodní druhy**⁵⁷. Některé členské státy (Chorvatsko, Nizozemsko a Rumunsko) stanovily pro oblasti s výskytem měkkýšů stejné cíle, jaké byly stanoveny ve směrnicích o měkkýších, které byly mezitím zrušeny⁵⁸. Jeden členský stát (Francie) uplatňuje pro všechny tyto oblasti jiné mikrobiologické normy než ty, které byly stanoveny ve zrušených směrnicích, zatímco Itálie a Španělsko uplatňují v některých oblastech stejné normy a v jiných odlišné. V případě Polska jsou informace o normách nejasné.

⁵⁶ Pokud jde o chráněná stanoviště a druhy, některé členské státy vykázaly opatření, zatímco jiné jasně odkazovaly na plány řízení podle příslušných směrnic (o ochraně ptáků a přírodních stanovišť). V některých případech se u těchto chráněných oblastí předpokládá, že dosažení dobrého stavu podle rámcové směrnice o vodě postačuje ke splnění dodatečných cílů.

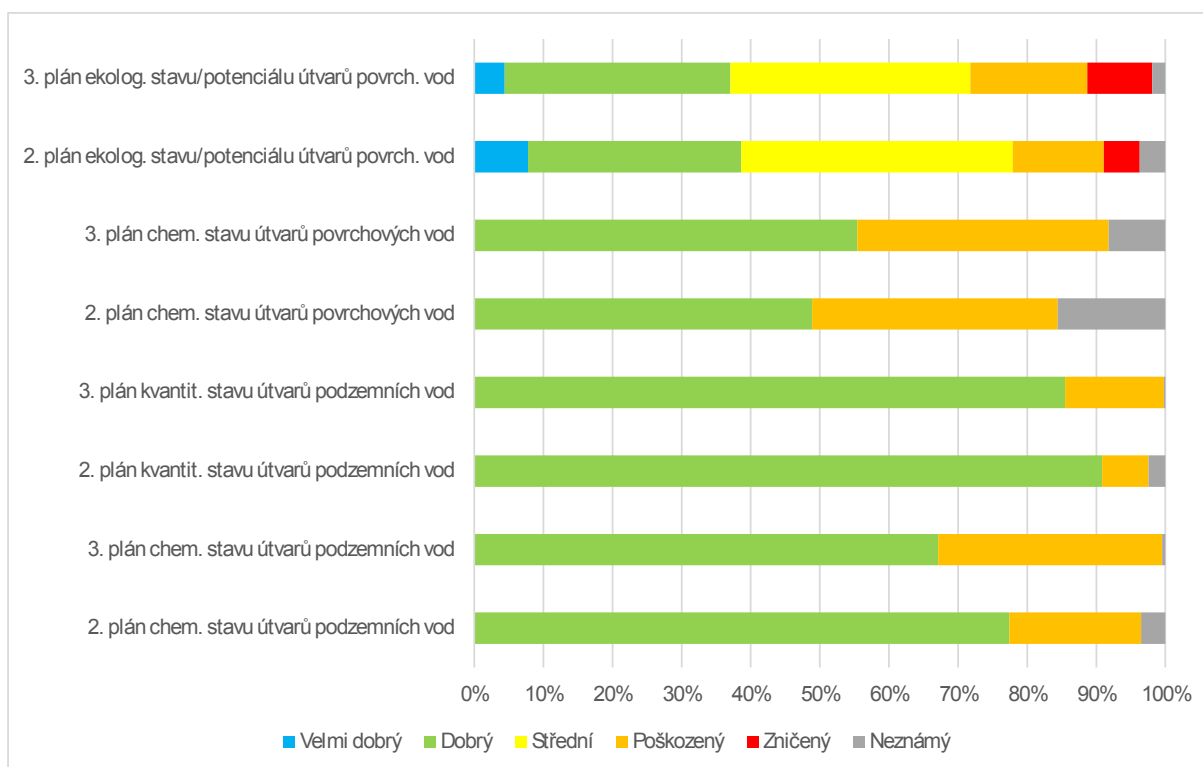
⁵⁷ V případě sladkovodních ryb o Chorvatsko, Francii, Itálii, Nizozemsko, Polsko, Rumunsko a Španělsko a v případě sladkovodních ryb o Chorvatsko, Itálii a Lotyšsko.

⁵⁸ Bývalá směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/44/ES o jakosti sladkých vod vyžadujících ochranu nebo zlepšení pro podporu života ryb a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/113/ES ze dne 12. prosince 2006 o požadované jakosti vod pro měkkýše, jejichž platnost skončila v roce 2013. Podle rámcové směrnice o vodě by měla být úroveň ochrany vyplývající z těchto zrušených směrnic zachována tím, že oblasti označené podle předchozích směrnic o rybách a měkkýších budou zařazeny mezi chráněné oblasti podle rámcové směrnice o vodě.

Pokud byly stanoveny další cíle, bylo jich dosaženo převážně u ochranných pásem pitné vody, oblastí označených pro měkkýše a vod ke koupání, zatímco cílů stanovených pro lokality soustavy Natura 2000 bylo dosaženo jen z malé části.

Bohužel se zdá, že téměř ve všech členských státech nepřináší vymezení chráněných oblastí očekávané zlepšení celkového stavu vodních útvarů. Naopak, jak je znázorněno v grafu 10 níže, údaje ukazují, že ve srovnání s předchozím cyklem došlo k **nárůstu počtu vodních útvarů, které souvisejí s chráněnými oblastmi, ale přesto je jejich stav špatný**. To by mohlo mít částečnou spojitost s výrazným snížením počtu oblastí s neznámým stavem. Potvrzuje to však také omezený pokrok v provádění směrnic o ochraně přírody ve srovnání s obdobím 2013–2018, které bylo posuzováno ve zprávě o stavu přírody za rok 2020. Tato zpráva ukázala, že pouze 17 % chráněných říčních, jezerních, nivních a příbřežních stanovišť je v dobrém stavu z hlediska ochrany a velká většina chráněných druhů ryb a obojživelníků je z hlediska ochrany v poškozeném nebo zničeném stavu (80 %, resp. 60 % populace)⁵⁹. To naznačuje, že označení „chráněná oblast“ stále nezajišťuje lepší řízení vodních zdrojů, které je nezbytné pro ochranu povrchových a podzemních vod v těchto oblastech.

Graf 10 – Stav vodních útvarů v chráněných oblastech na základě údajů z druhého a třetího plánu povodí (zdroj: třetí elektronické podávání zpráv o plánu povodí)

6.2.3 Co se dělá pro snížení hydromorfologických tlaků a obnovu přírody?

Fyzikální a hydrologické změny jsou uváděny jako významný tlak téměř ve všech oblastech povodí. Mezi odvětví, která tento významný tlak způsobují, patří zemědělství (zavlažování i

⁵⁹ State of nature in the EU – Results from reporting under the nature directives 2013-2018 (Stav přírody v EU – výsledky ze zpráv předložených podle směrnic o ochraně přírody za období 2013–2018). <https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020>.

odvodňování), hydroelektrická energie, ochrana před povodněmi, plavba a zásobování pitnou vodou.

Všechny členské státy vykazaly opatření, jejichž cílem je snížit negativní dopady **hydromorfologických tlaků** na životní prostředí, a to zlepšením režimu proudění, obnovením kontinuity toku a zajištěním dodržování ekologických průtoků. Patří sem budování rybích přechodů, odstraňování starých a zastaralých překážek, obnova řek zlepšením pobřežních zón a záplavových oblastí a obnova břehů řek do jejich přirozeného stavu. Například podle nedávné zprávy koalice nevládních organizací „Dam Removal Europe“⁶⁰ bylo v roce 2023 v patnácti evropských zemích odstraněno 487 překážek, což je o 50 % více oproti rekordnímu počtu v roce 2022. Průkopníkem se zdá být Francie, následovaná Španělskem, Švédskem, Dánskem a Estonskem. Tato opatření mohou přispět k vytvoření 25 000 km volně tekoucích řek, což je cíl do roku 2030 stanovený v rámci strategie EU pro biologickou rozmanitost a nedávno přijatého nařízení o obnově přírody⁶¹. Nicméně fragmentace řek a degradace chráněných vodních a na vodě závislých stanovišť a druhů v EU, zejména mokřadů a záplavových oblastí, zůstává i nadále velkým problémem.

Ačkoli ne všechny překážky v řekách souvisejí s výrobou hydroelektrické energie, vodní elektrárny představují v několika členských státech stále velmi významný tlak na ekologický stav, neboť narušují kontinuitu toku, což má velký dopad na migraci ryb, jejich úmrtnost a změny hydrologického proudění a pohybu sedimentů. Obecně by měla být upřednostňována renovace stávajících vodních elektráren před výstavbou nových, a to i prostřednictvím řešení, která jsou výhodná pro všechny a mohou přispět k dosažení cílů rámcové směrnice o vodě. Je třeba vyvinout další úsilí, aby se zajistilo, že provoz těchto zařízení bude udržitelnější a přizpůsobený měnícím se hydrologickým podmínkám souvisejícím se zrychlujícími se dopady změny klimatu. To zahrnuje pravidelný přezkum povolení, včetně zmírňujících opatření ke snížení dopadů provozu vodních elektráren.

Pouze několik členských států (Rakousko, Belgie, Francie, Lotyšsko, Lucembursko, Polsko, Rumunsko) uvádí, že upřednostňují **přírodě blízká řešení** před jinými opatřeními.

Stanovení a zavedení minimálních **ekologických průtoků**⁶² má pro ochranu ekologického stavu útvarů povrchových vod zásadní význam. Je však velmi znepokojivé, že v mnoha členských státech postupuje tato práce pomalu. Navzdory pokynům na úrovni EU je navíc způsob definování ekologických průtoků nejednotný. Až na několik výjimek se ve většině členských států definice ekologických průtoků stále vyvíjí a jejich skutečné zavádění v praxi postupuje pomalu a často jen u některých vodních útvarů. Zdá se, že respektování ekologických průtoků jasně souvisí s udělováním a přezkumem povolení k odběru jen v některých případech.

⁶⁰ [New Report: Dam Removal Movement Breaks Barriers and Records \(Nová zpráva: hnutí za odstranění přehrad překonává překážky a rekordy\) – Dam Removal Europe](#). Údaje poskytla ministerstva, obce, vodohospodářské agentury, říční fondy, nevládní organizace, vědci, výzkumníci a odborníci na obnovu řek.

⁶¹ Úř. věst. L, 2024/1991, 29.7.2024.

⁶² Pro účely rámcové směrnice o vodě se ekologickým průtokem rozumí „hydrologický režim, který je v souladu s dosažením environmentálních cílů v přírodních útvarech povrchových vod uvedených v čl. 4 odst. 1“. Jinými slovy je to „množství vody, které vodní ekosystém potřebuje, aby se i nadále rozvíjel a poskytoval služby, které potřebujeme“.

6.2.4 Co dělají členské státy pro snížení odběrů a řešení nedostatku vody?

Je důležité rozlišovat mezi suchem (nižší množství srážek) a nedostatkem vody (systémovější nerovnováha mezi dostupnou vodou a poptávkou po ní). Nedostatek vody je ve většině členských států vnímán jako rostoucí problém, přičemž se uvádí, že příčinou nedosažení dobrého kvantitativního nebo ekologického stavu významné části vodních útvarů⁶³ jsou nadměrné odběry.

Mezi jednotlivými regiony EU existují **značné rozdíly ve využívání vody**. V roce 2019⁶⁴ se na úrovni EU na celkovém ročním odběru vody nejvíce podílel odběr pro chlazení při výrobě elektřiny (32 %), dále odběr pro zemědělství (28 %), veřejné zásobování vodou (20 %), zpracovatelský průmysl (13 %) a chlazení ve zpracovatelském průmyslu (5 %), přičemž těžba, dobývání a stavebnictví se na celkovém odběru podílely pouze po 1 %. Největším čistým spotřebitelem⁶⁵ je však zemědělství, včetně chovu hospodářských zvířat, které v roce 2019 spotřebovalo 59 % vody v EU⁶⁶, protože většina odebrané vody je spotřebována plodinami a hospodářskými zvířaty nebo se vypaří, místo aby se vrátila do stejného zdroje, ze kterého byla odebrána. Dalšími odvětvími, která spotřebovávají nejvíce vody, jsou chlazení pro zpracovatelský průmysl a výrobu elektřiny (17 %), domácnosti a služby (13 %) a těžba, dobývání, stavebnictví a zpracovatelský průmysl (11 %). Analýza agentury EEA ukazuje, že mezi lety 2000 a 2019 došlo ke snížení odběru vody o 17,6 %, což je výsledkem politických opatření provedených na základě rámcové směrnice o vodě.

Zatímco se odběr v některých odvětvích snížil, například v oblasti chlazení při výrobě elektřiny (–27 %), v jiných se zvýšil. Například odběr vody pro chlazení ve zpracovatelském průmyslu se téměř ztrojnásobil a odběr pro veřejné zásobování vodou vzrostl o 4 %, přičemž od roku 2010 došlo k obzvláště prudkému nárůstu (14 %). Odběr vody pro zemědělství se ve stejném období 2000–2019 snížil o 15 %, ale od roku 2010 se zvýšil o 8 %, zejména kvůli rostoucí poptávce po zavlažování v jižní Evropě, kde se nedostatek vody zhoršuje v důsledku změny klimatu. Proto je stále naléhavěji nutné přijmout změny v postupech, včetně mnohem lepší realizace opětovného využívání vody v souladu s nařízením o opětovném využívání vody z roku 2020, a přejít na plodiny, které jsou lépe uzpůsobeny hydrologickým podmínkám daného regionu, jakož i na zlepšené hospodaření s půdou. Bez těchto změn se výrazně zvýší poptávka po vodě pro zavlažování v zemědělství i v regionech, kde je zavlažování dosud omezené: to jen prohloubí nedostatek vody.

⁶³ Z třinácti zemí, pro které jsou informace dostupné díky elektronickému podávání zpráv, jsou odběry vody příčinou toho, že nebylo dosaženo dobrého kvantitativního nebo ekologického stavu ve Španělsku (25 %), Maďarsku (20 %), Itálii (19 %), Francii (11 %) a Belgii (11 %), pokud jde o podzemní vody, a ve Francii (17 %), Rakousku (12 %), Španělsku (11 %), Itálii (9 %) a Chorvatsku (8 %), a to pokud jde o povrchové vody. Ačkoliv Kypr, Řecko a Malta své zprávy nepředložily, je známo, že se i v těchto zemích jedná o významný problém.

⁶⁴ Analýza agentury EEA týkající se odběrů vody v letech 2000–2019,

<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/water-abstraction-by-source-and>.

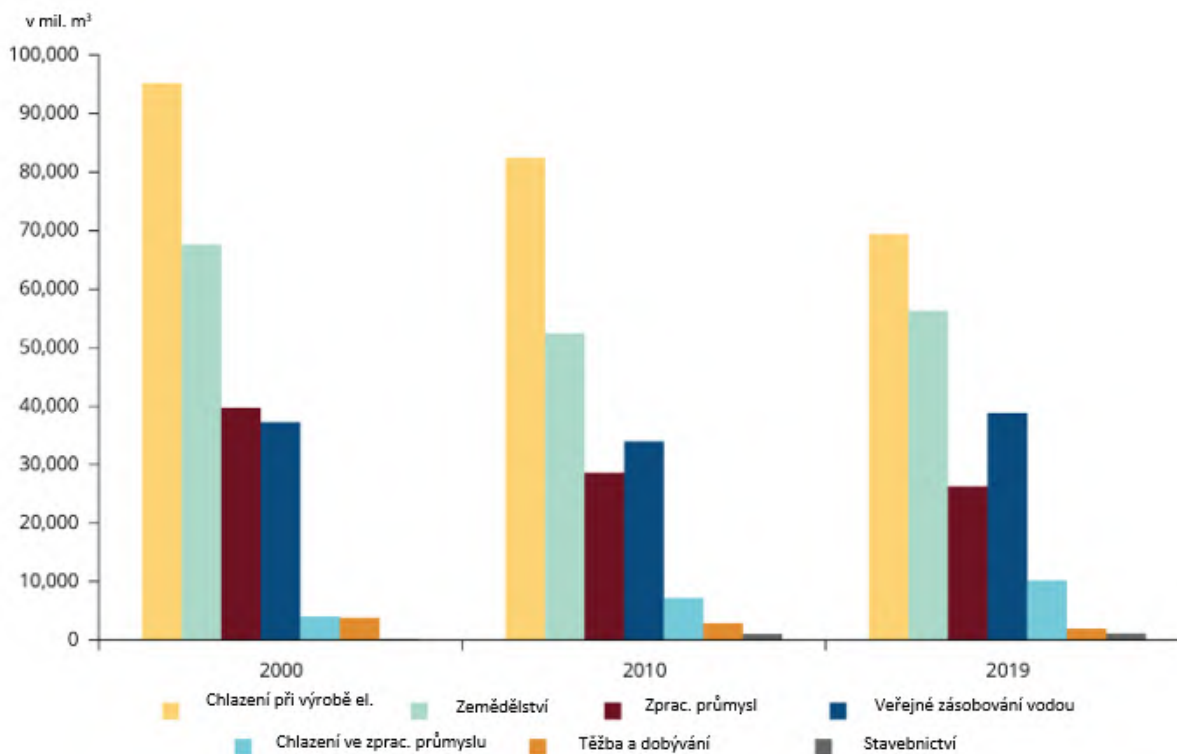
⁶⁵ Podle zprávy EEA č. 12/2021 „Vodní zdroje v Evropě – čelíme nedostatku vody: aktualizované posouzení“ znamená „spotřeba vody“ tu část využívané vody, která se nevrací zpět do podzemních nebo povrchových vod, protože je zpracována do výrobků (např. potravin a nápojů) nebo spotřebována domácnostmi (např. pitná voda) či hospodářskými zvířaty.

⁶⁶ Zpráva Evropské agentury pro životní prostředí 7/2024, *Stav vod v Evropě v roce 2024. Potřeba zvýšení vodohospodářské odolnosti* (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>).

SZP na období 2023–2027 podporuje úsilí o zvýšení vodohospodářské odolnosti v zemědělství. Podmíněnost byla posílena tak, aby zahrnovala mimo jiné novou normu⁶⁷ týkající se kontrol odběru. Strategické plány SZP členských států mimo jiné poskytují významnou podporu postupům, jejichž účelem je zlepšení zdraví půdy s pozitivním dopadem na kapacitu zadržování vody s cílem pokrýt touto podporou 47 % zemědělské plochy EU. Podporovat lze také investice do zvýšení účinnosti zavlažovacích zařízení, využívání recyklované vody k zavlažování a sběr dešťové vody. V regionech nejvíce postižených nedostatkem vody však bude třeba počítat s podporou systémovějších transformačních změn směrem k výrobním systémům méně náročným na vodu.

Graf 11 – Odběr vody podle hospodářských odvětví ve 27 členských státech EU v letech 2000–2019 (EEA, 2022)

⁶⁷ Povinný požadavek na hospodaření č. 1 (PPH č. 1) týkající se kontroly odběru a ukládání vody a kontroly difúzního znečištění fosfáty (čl. 11 odst. 3 písm. e) a h) rámcové směrnice o vodě).

Základní a doplňková opatření ke snížení **odběru** byla obecně stanovena, ale jejich provádění je v Evropě nejednotné. Tato opatření se zaměřují na kontrolu odběrů, účinné využívání vody a její opětovné využívání, přirozené zadržování vody, ekologické průtoky, výzkum a budování znalostí. Byly učiněny některé významné pokusy o snížení spotřeby vody, například nový francouzský vodohospodářský plán, který si klade za cíl snížit do roku 2030 odběry o 10 %.

Jak v roce 2021 uvedl Evropský účetní dvůr (EÚD)⁶⁸, členské státy dosáhly pokroku při zavádění **systemů předchozího povolení pro odběr vody**, systemů pro odhalování nezákonného využívání vody a v některých případech i mechanismů stanovování cen s potenciálem motivovat k účinnému využívání vody. Avšak skutečnost, že většina z nich osvobozuje malé odběry od kontrol nebo registrace, je problematická. Může to vést ke kumulativnímu dopadu mnoha průběžných malých odběrů v celém povodí, což negativně ovlivní stav vodních útvarů, zejména v členských státech, které již čelí problémům s nedostatkem vody. Evropský účetní dvůr konstatoval, že několik členských států zavedlo mechanismy stanovování cen vody, které motivují k účinnému využívání vody pro zavlažování, a zároveň označil za problematickou praxi, kdy jsou ceny vody v zemědělství výrazně nižší než jinde v hospodářství, včetně výjimek pro zavlažování.

Četnost, s jakou členské státy **přezkoumávají povolení k odběru**, jak požaduje rámcová směrnice o vodě⁶⁹, se velmi liší a pohybuje se od šesti let až po několik desetiletí, v některých případech se povolení dokonce udělují na neurčito. Tato situace někdy znemožňuje správně zohlednit vývoj situace ve vodních útvarech, a to i z hlediska změny klimatu. Komise je v

⁶⁸ Zvláštní zpráva 20/2021: Udržitelné využívání vody v zemědělství EU.

⁶⁹ Ustanovení čl. 11 odst. 3 písm. e) rámcové směrnice o vodě vyžaduje, aby členské státy prováděly pravidelné povinné přezkumy.

současné době zapojena do prosazování povinnosti přezkoumávat tato povolení s cílem zajistit, aby ji všechny členské státy správně provedly⁷⁰.

Otázka **nepovolených/nezákonných odběrů vody** (tj. odběrů bez povolení nebo s překročením podmínek povolení) je výslovně zmíněna pouze v některých plánech povodí čtyř členských států. Tento problém však byl zjištěn i v jiných částech Evropy. I tam, kde je zmíněn, obvykle u této zmínky chybí kvantifikace aktuálního problému a trendů ve srovnání s druhými plány povodí. V některých z těchto zemí pokračuje úsilí o uzavření nelegálních vrtů s cílem zabránit tomuto nezákonnému přivlastňování tohoto společného zdroje.

Stejně jako v minulosti se několik členských států snaží řešit nedostatek vody tím, že svá opatření zaměřují na zvýšení dodávek. Tato opatření zahrnují vrtání **nových studní**, výstavbu **nových přehrad a nádrží**, **rozšiřování zavlažovací infrastruktury pro zemědělství** a výstavbu **rozsáhlé infrastruktury pro přepravu vody a odsolovacích zařízení**. Plány povodí však o těchto opatřeních poskytují jen velmi omezené informace, včetně informací o jejich environmentální a ekonomické životaschopnosti a zohlednění dlouhodobých klimatických scénářů.

6.3 ŘEŠENÍ KLIMATICKÉ KRIZE

Jak je nastíněno v posouzení rizik souvisejících se změnou klimatu v Evropě⁷¹ a jak uznala Komise ve svém sdělení o řízení klimatických rizik⁷², EU a její členské státy se musí výrazně lépe připravit na klimatická rizika a účinně je řešit⁷³. Důkazů o tom, že změna klimatu má již nyní významný dopad na výskyt a závažnost rizik spojených s vodou, jako jsou sucha a povodně, ve velké části Evropy přibývá⁷⁴. Zvýšení vodohospodářské odolnosti⁷⁵ prostřednictvím účinného provádění rámcové směrnice o vodě a směrnice o povodních je proto nezbytným předpokladem pro dosažení cílů odolnost vůči změně klimatu stanovených v právním rámci EU pro klima⁷⁶ a ve strategii EU pro přizpůsobení se změně klimatu⁷⁷.

⁷⁰ V této věci byly zaslány formální výzvy Rakousku, Finsku, Nizozemsku a Slovinsku; v případě Irsku je tato otázka řešena v rámci dlouhodobého řízení o neplnění povinnosti z důvodu nesprávného provedení několika ustanovení rámcové směrnice o vodě, včetně článku 11.

⁷¹ EEA (2024), Posouzení rizik souvisejících se změnou klimatu v Evropě. Č. 1/2024, <https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>. **Evropa je nejrychleji se oteplujícím kontinentem na světě. Extrémní horka jsou stále častější a srážkové poměry se mění. Prudké lijáky a další extrémní srážky jsou stále silnější a v posledních letech došlo v různých oblastech ke katastrofálním záplavám. Současně lze v jižní Evropě očekávat výrazný pokles celkových srážek a výraznější sucha.**

⁷² Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, Řízení klimatických rizik – ochrana lidí a prosperity, COM(2024) 91 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52024DC0091>

⁷³ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, Řízení klimatických rizik – ochrana lidí a prosperity (COM(2024) 91 final), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52024DC0091>.

⁷⁴ Teploty v Evropě se za posledních 30 let zvýšily více než dvojnásobně oproti celosvětovému průměru, což je nejvíce ze všech kontinentů na světě; zpráva Světové meteorologické organizace z listopadu 2022, <https://wmo.int/publication-series/state-of-climate-europe-2022> a Změna klimatu v roce 2022: dopady, přizpůsobení a zranitelnost, https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_FullReport.pdf.

⁷⁵ Potřeba posílit odolnost vůči změně klimatu byla zdůrazněna ve strategii EU pro přizpůsobení se změně klimatu z roku 2021 a v evropském právním rámci pro klima z roku 2021.

⁷⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1119 ze dne 30. června 2021, kterým se stanoví rámec pro dosažení klimatické neutrality a mění nařízení (ES) č. 401/2009 a nařízení (EU) 2018/1999 („evropský právní rámec pro klima“).

Zároveň lze cílů rámcové směrnice o vodě a směrnice o povodních dosáhnout pouze při plném zohlednění dopadů změny klimatu.

6.3.1 Byla náležitě zohledněna odolnost vůči klimatu a řízení rizik sucha?

Ačkoli povinnost přizpůsobit plány povodí změně klimatu není v rámcové směrnici o vodě výslovně uvedena, postupný a cyklický přístup procesu plánování podle rámcové směrnice o vodě je vhodný pro adaptivní řízení dopadů změny klimatu.

Stále více členských států uvádí, že systémově zohledňují dopady **změny klimatu** a úsilí o sladění svého programu opatření se svým **vnitrostátním plánem pro přizpůsobení se změně klimatu**. Celkem 70 % posuzovaných členských států (čtrnáct z dvaceti) uvedlo, že dokončily analýzu toho, jak změna klimatu ovlivňuje jejich vodní útvary. Často však není jasné, zda a do jaké míry výsledek této analýzy pomohl určit klíčové tlaky a stanovit nejúčinnější opatření.

Ve třetích plánech povodí byly dopady změny klimatu většinou spojeny se suchem a nižší dostupností vody, i když povodně i nadále vzbuzují velké obavy. Většina členských států tyto dopady na klima formulovala v souvislosti s jejich dopady na zemědělství (rizika zavlažování), vnitrozemskou plavbu a výrobu energie (hydroelektrická energie, některé druhy tepelné energie). To je značný rozdíl oproti druhému plánu povodí, kde byl jako hlavní dopad klimatu vnímán nadbytek vody (tj. povodně). To je také v souladu se zvýšenými obavami z nedostatku vody ve většině členských států, které jsou uvedeny v oddíle 6.2.4 výše. Důležité je, že ačkoli to rámcová směrnice o vodě právně nevyžaduje, šestnáct z dvaceti posuzovaných členských států uvedlo sucho jako významný jev; rostoucí počet členských států uvádí, že vypracoval nebo vypracovává plány pro zvládání sucha na vnitrostátní a regionální úrovni nebo na úrovni povodí.

Změna klimatu má také stále větší dopad na kvalitu vody v několika členských státech. Stále více členských států se odvolává na **výjimku podle čl. 4 odst. 6 týkající se dočasného nedosažení dobrého ekologického stavu v důsledku dlouhotrvajícího sucha**.

Některé členské státy (např. Francie a Německo) v reakci na zvýšený počet období sucha nedávno vypracovaly vnitrostátní vodohospodářské strategie. Ty doplňují plány povodí, ale ve zprávách členských států nebyly zohledněny. Tyto vnitrostátní strategie však mohou zahrnovat další významná opatření, která by měla být prováděna soudržným způsobem spolu s plány povodí.

Pokud jde o dopady změny klimatu na zvládání povodňových rizik, zjištění z posouzení druhých plánů pro zvládání povodňových rizik a dvou kroků⁷⁸ předcházejících plánům pro zvládání povodňových rizik jsou povzbudivá. Všechny členské státy (ve srovnání s pouhou polovinou v prvním předběžném posouzení povodňových rizik) zohlednily změnu klimatu ve svých druhých předběžných posouzeních povodňových rizik a téměř všechny ji zohlednily ve svých druhých mapách povodňového nebezpečí a rizik (rovněž ve srovnání s pouhou polovinou dříve), ačkoli to pro mapy není ve směrnici o povodních výslovně vyžadováno. Ve druhých plánech pro zvládání povodňových rizik poskytlo všech 21 posuzovaných členských států důkazy o tom, že byly zohledněny dopady změny klimatu (ve srovnání s více než

⁷⁷ COM(2021) 82 final – Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, „Vytvoření Unie odolné vůči změně klimatu – nová strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu“.

⁷⁸ Předběžná posouzení povodňových rizik a mapy povodňového nebezpečí a rizik.

třetinou v předchozích plánech). Téměř všechny členské státy ve srovnání s pouhou polovinou v prvním cyklu projednaly ve svých plánech pro zvládání povodňových rizik budoucí klimatické scénáře s různými časovými rámci (mezi lety 2030 a 2115). Téměř všechny členské státy navázaly na své vnitrostátní strategie přizpůsobení se změně klimatu (ve srovnání s méně než polovinou v případě prvních plánů pro zvládání povodňových rizik).

6.3.2 Pokrok směrem k odolnosti vůči změně klimatu podle směrnice o povodních

Povodně jsou nejčastějším rizikem ve vnitrostátních posouzeních rizik členských států⁷⁹. Jak je uvedeno v posouzení rizik souvisejících se změnou klimatu v Evropě, Evropa čelí stále větším a silnějším klimatickým rizikům, včetně silných srážek, které vedou k dešťovým a říčním povodním, a zvyšování hladiny moří, které vede k pobřežním záplavám.

Od zavedení směrnice o povodních v roce 2007 bylo v celé EU dosaženo významného pokroku v oblasti zvládání povodňových rizik. Plány pro zvládání povodňových rizik jsou hlavním nástrojem ke zmírnění možných nepříznivých následků povodní a představují třetí krok z cyklického třístupňového přístupu zavedeného směrnicí o povodních. Současné plány pro zvládání povodňových rizik, které jsou druhým souborem, se stejně jako třetí plány povodí vztahují na období 2022–2027. Dva kroky před plány pro zvládání povodňových rizik, a to druhá předběžná posouzení povodňových rizik⁸⁰ a druhé mapy povodňového nebezpečí a rizik, provedly členské státy již dříve. Oboje posoudila Komise⁸¹.

Pokud jde o úplnost, všech 21 členských států, které podaly zprávy včas, aby mohly být zohledněny v tomto posouzení, poskytlo ve svých plánech pro zvládání povodňových rizik kontextové informace o svých předběžných posouzeních povodňových rizik a map povodňového nebezpečí a rizik.

V porovnání s předchozím cyklem se zvládání povodňových rizik v posuzovaných členských státech zlepšilo. Všechny členské státy si stanovily cíle v oblasti zvládání povodňových rizik. Některé z nich si stanovily několik obecných cílů podpořených konkrétnějšími dílčími cíli a jiné představily řadu cílů, které jsou ve srovnání s minulostí podrobnější. Všechny zahrnovaly opatření k dosažení jejich cílů.

Několik členských států si stanovilo cíle, které umožňují kvantitativně posoudit pokrok ve srovnání s předchozím cyklem. Některé členské státy však jasně propojují opatření obsažená v plánech s cíli, kterých mají tato opatření dosáhnout. Při srovnání těchto členských států má toto jasné propojení ve svých plánech čtrnáct států, zatímco v předchozích plánech to bylo pouze sedm států.

Plány obsahují spíše pokrok při provádění opatření než pokrok při dosahování cílů stanovených v rámci cílů snižování povodňových rizik. Je proto obtížné dospět k závěru, jak účinné je zvládání povodňových rizik v celé EU.

⁷⁹ COM(2024) 130 final – Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o pokroku při provádění článku 6 mechanismu civilní ochrany Unie (rozhodnutí č. 1313/2013/EU) Prevence a zvládání rizik katastrof v Evropě.

⁸⁰ V EU existuje přibližně 14 000 oblastí s potenciálně významným povodňovým rizikem, jejichž přehled je k dispozici v prohlížeči oblastí s povodňovým rizikem na adrese <https://discomap.eea.europa.eu/floodsviewer/>.

⁸¹ Pokud jde o posouzení Komise týkající se druhých předběžných posouzení povodňových rizik členských států, viz dokumenty zveřejněné v rámci šesté zprávy o provádění. Pokud jde o posouzení Komise týkající se druhých map povodňového nebezpečí a rizik a druhých plánů pro zvládání povodňových rizik členských států, viz dokumenty v rámci aktuální sedmé zprávy o provádění,

https://environment.ec.europa.eu/topics/water/water-framework-directive/implementation-reports_en.

Počet opatření v plánech pro zvládnání povodňových rizik se v jednotlivých členských státech značně liší, od méně než 100 až po více než 10 000 opatření. Tyto rozdíly závisí na velikosti země, množství oblastí s potenciálním významným povodňovým rizikem a na volbě jednotlivých nebo seskupených opatření.

Graf 12 – Podíl opatření podle typu (prevence, ochrana, připravenost, obnova)

Průměrný podíl opatření na celkovém souboru opatření

Existují dvě velké skupiny členských států: jednu tvoří členské státy, které upřednostňují opatření v oblasti prevence a/nebo připravenosti, zatímco druhá skupina členských států upřednostňuje ochranu. Ačkoli jsou ochranná opatření ve druhých plánech pro zvládnání povodňových rizik stále uváděna nejčastěji, opatření v oblasti prevence a připravenosti nyní představují o něco větší podíl na celkovém objemu opatření v EU. Pokud jde o nestructurální opatření⁸², všechny posuzované plány pro zvládnání povodňových rizik se týkají územního plánování. Odkazy na právní nebo politické rámce, které propojují územní plánování a zvládnání povodňových rizik, se však objevily pouze v osmi z 21 posuzovaných členských států. Je povzbudivé, že všechny členské státy zahrnuly do některých nebo všech svých plánů pro zvládnání povodňových rizik přírodě blízká řešení; zatím však neexistují žádné důkazy o tom, že by v praxi došlo k výrazné změně spočívající v rozsáhlém zavádění přírodě blízkých řešení namísto tradiční infrastruktury nebo v kombinaci s ní. Ačkoli směrnice o povodních nezmiňuje pojištění, dvanáct z 21 členských států na něj alespoň odkazuje. Potvrzuje to cennou roli, kterou by pojištění jako mechanismus přenosu rizik mohlo hrát při podpoře přizpůsobování se změně klimatu.

Pozitivním trendem je způsob, jakým členské státy přiřazují prioritu opatřením k řízení rizika povodní. Všechny členské státy stanovily pro opatření prioritu nebo časový rámec jejich provádění (ne všechny tak učinily ve svých prvních plánech pro zvládnání povodňových rizik). Analýza například ukázala, že většina opatření byla zařazena do jedné ze tří kategorií nejvyšší priority (vysoká, velmi vysoká a kritická), což konkrétně znamená, že ve 13 z 21

⁸² Opatření, která se netýkají inženýrských staveb, jako je zvyšování povědomí, zajištění systémů včasného varování, plánů předcházení katastrofám a reakce na ně a územní plánování.

analyzovaných členských států spadá do jedné z těchto kategorií 50 nebo více procent opatření. Naopak mnohem méně členských států vykazovalo významný podíl opatření ve dvou kategoriích s nejnižší prioritou (střední a nízkou). Při přechodu z prvního na druhý plán pro zvládnutí povodňových rizik došlo v členských státech k mírnému poklesu naléhavosti opatření, z kritické na velmi vysokou prioritu a z velmi vysoké na vysokou prioritu. Došlo také k určitým zvýšením naléhavosti, především z nízké a střední priority na vysokou prioritu. Patnáct z 21 členských států provedlo určitou analýzu nákladů a přínosů svých opatření, i když jen málo z nich ji využilo ke stanovení priorit. Vzhledem k tomu, že poměr členských států, které používají analýzu nákladů a přínosů, je víceméně stejný jako v předchozím cyklu, pokrok souvisí především se zkvalitněním metodik v některých členských státech.

Nezbytnými prvky zvládnutí povodňových rizik jsou spolehlivé předpovědi a systémy včasného varování, které umožňují včasnou aktivaci opatření civilní ochrany a zajišťují dobrou schopnost rychlé reakce během těchto událostí a po nich. Komise podporuje členské státy prostřednictvím opatření v této oblasti na úrovni EU, mimo jiné prostřednictvím Evropského systému informací o povodních v rámci programu Copernicus, který podporuje přípravná opatření před velkými povodněmi a během nich⁸³. Služba rychlého mapování programu Copernicus poskytuje na vyžádání a rychle (během hodin nebo dnů) geoprostorové informace, čímž podporuje činnosti krizového řízení před katastrofou, během ní a bezprostředně po ní. Jakmile dojde ke katastrofě, mohou členské státy využít mechanismus civilní ochrany Unie, který výrazně posílil spolupráci mezi zeměmi v oblasti civilní ochrany a zlepšil předcházení katastrofám, připravenost a reakci na ně⁸⁴, například vypracováním cílů v oblasti odolnosti vůči katastrofám⁸⁵. Komise podporuje využívání služeb programu Copernicus pro zvládnutí mimořádných událostí a podporuje sdílení získaných zkušeností a osvědčených postupů mezi členskými státy, zejména po velkých povodních.

7. ZAJIŠTĚNÍ SOCIOEKONOMICKÉ STABILITY

Vzhledem k omezenému pokroku při dosahování dobrého stavu se na velkou většinu vodních útvarů vztahují různé **výjimky** stanovené v článku 4 rámcové směrnice o vodě⁸⁶. Je třeba zmínit, že se zvýšil počet výjimek týkajících se čl. 4 odst. 4 a čl. 4 odst. 5 rámcové směrnice o vodě. Odůvodnění těchto výjimek se obecně zlepšilo, pokud jde o plnění požadavků rámcové směrnice o vodě, aby byly založeny na vhodných, zřejmých a transparentních kritériích. Ne všechny členské státy však poskytují dostatečně podrobné informace na úrovni dotčeného

⁸³ Systém EFAS je prvním funkčním evropským systémem, který monitoruje a předpovídá povodně v celé Evropě. Podporuje přípravná opatření před velkými povodněmi a během nich. Poskytuje příslušným vnitrostátním a regionálním orgánům doplňující informace s přidanou hodnotou. Systém EFAS rovněž průběžně informuje Středisko pro koordinaci odezvy na mimořádné události o probíhajících a případně nadcházejících povodních v celé Evropě. V nedávné době systém EFAS v5.0 zavedl několik významných změn, včetně vyššího prostorového rozlišení.

⁸⁴ Zpráva Evropskému parlamentu a Radě o pokroku při provádění článku 6 mechanismu civilní ochrany Unie, Prevence a zvládnutí rizika katastrof v Evropě ze dne [12.3.2024, COM\(2024\)130](#) a [SWD\(2024\)130](#).

⁸⁵https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/document/download/7b124199-d4d7-43fe-b852-8cee69674d19_en

⁸⁶ Ustanovení čl. 4 odst. 4 umožňuje prodloužit lhůtu pro dosažení dobrého stavu nebo potenciálu za rok 2015 (jak je stanoveno v čl. 4 odst. 1). Ustanovení čl. 4 odst. 5 umožňuje splnění méně přísných cílů. Ustanovení čl. 4 odst. 6 umožňuje dočasné zhoršení stavu vodních útvarů. Ustanovení čl. 4 odst. 7 stanoví podmínky, za nichž může být povoleno zhoršení stavu nebo nesplnění cílů rámcové směrnice o vodě při nových změnách fyzikálních poměrů v útvarech povrchových vod, změnách úrovně podzemních vod a zhoršení stavu z velmi dobrého na dobrý v důsledku nových udržitelných rozvojových činností člověka.

vodního útvaru a pouze asi polovina posuzovaných členských států poskytuje dostatečné podrobnosti ve všech plánech povodí.

V souladu s články 9 a 11 rámcové směrnice o vodě a její přílohou III⁸⁷ se aktualizace **ekonomické analýzy týkající se vody** a podávání zpráv o ní a související využívání **nástrojů k úhradě nákladů**, včetně stanovování cen vody, stávají v plánech povodí zavedenější praxí. Zprávy však často nemají jasnou vazbu na klíčové problémy a vývoj v oblasti povodí. Proto není jasné, jak ekonomická analýza ovlivnila rozhodnutí o návratnosti nákladů, stanovování cen a obecněji o koncepci programů opatření. Například zprávy o vodohospodářských službách neobsahují mnoho podrobností. Mnoho plánů povodí obvykle informuje o dvou široce definovaných vodohospodářských službách, a to o dodávkách pitné vody a kanalizačních službách; proto se v nich zpravidla neuvádějí a neprojednávají jednotlivé vodohospodářské služby, které do těchto kategorií spadají nebo s nimi přímo souvisejí, jako je například zadržování a opětovné využívání vody. Je proto těžké dostatečně kompletně pochopit využívání vody v dané zemi, včetně hospodářského významu a potenciálu návratnosti nákladů, a tlaky, které působí na vodní útvary.

V porovnání s prvky požadovanými podle článku 9 rámcové směrnice o vodě navíc přetrvávají některé významné nedostatky v provádění, zejména ty, které jsou uvedeny níže.

- Posouzení, zda stávající cenové politiky poskytují „přiměřené pobídky“ pro účinnější využívání vody.
- Posouzení environmentální nákladů a nákladů na zdroje a jejich zahrnutí do režimu úhrady nákladů.
- Posouzení, zda využívání vody a klíčová odvětví uživatelů vody (včetně zemědělství, průmyslu a domácností), poskytují „přiměřený příspěvek“ k nákladům na poskytování vodohospodářských služeb v souladu se zásadou „znečišťovatel platí“. U uváděných údajů často chybí podrobnosti o environmentální nákladech a nákladech na zdroje, jakož i o způsobech využívání vody, které vyvíjejí nejvýznamnější nákladové tlaky na hlavní vodohospodářské služby (tj. zásobování vodou a kanalizaci).

Pro splnění cílů rámcové směrnice o vodě a zvýšení odolnosti společností v EU vůči vodě jsou nezbytné další investice. V případě členských států, které podaly zprávy elektronicky, jsou k dispozici určité informace o potřebách financování rámcové směrnice o vodě, z nichž vyplývá, že je často zapotřebí navýšit finanční prostředky na provádění příslušných opatření. To by zahrnovalo dodatečný finanční příspěvek EU. V případě některých elektronických zpráv (např. v Estonsku, Lotyšsku a Nizozemsku) jsou však informace neúplné, rozporuplné nebo dokonce chybí. V případě deseti členských států, u nichž jsou informace k dispozici, se kumulativní potřeba financování v letech 2022–2027 vypočítává ve výši 89,4 miliardy EUR (přibližně 15 miliard EUR ročně), avšak vzhledem k omezeným údajům jde pravděpodobně o podhodnocenou částku.

Pokud jde o potřeby financování pro provádění plánů pro zvládnutí povodňových rizik, šestnáct členských států (oproti deseti v prvních plánech pro zvládnutí povodňových rizik) poskytlo určité informace o odhadovaných nákladech na opatření. V letech 2022 až 2027 to

⁸⁷ Příloha III rámcové směrnice o vodě stanoví, že ekonomická analýza by měla obsahovat dostatečně podrobné informace, aby bylo možné popsat a odůvodnit opatření týkající se návratnosti nákladů na vodohospodářské služby a související povinnosti (článek 9). Analýza by také měla pomoci posoudit nákladově nejefektivnější kombinaci opatření týkajících se užívání vody, která mají být začleněna do programu opatření (článek 11).

činí zhruba 35 miliard EUR (přibližně 6 miliard EUR ročně), i když se pravděpodobně jedná o podhodnocenou výši. Poskytnuté informace se značně lišily co do rozsahu a podrobností a často nezahrnovaly všechna opatření ani v rámci daného členského státu.

Ačkoli mnoho plánů povodí obsahuje jen omezené informace, je třeba konstatovat, že při podpoře provádění opatření plánů povodí a plánů pro zvládání povodňových rizik v členských státech hrály významnou roli nástroje financování EU, včetně společné zemědělské politiky, politiky soudržnosti a Nástroje pro oživení a odolnost. Kromě toho Komise prostřednictvím programu Horizont Evropa poskytuje rozsáhlou podporu výzkumu s cílem odstranit mezery ve znalostech a prosazovat zavádění inovativních řešení, mimo jiné prostřednictvím mise Oceány a vody. Prostřednictvím Nástroje pro technickou podporu Komise rovněž podporuje členské státy při navrhování, rozvoji a provádění reforem v oblasti vodní politiky.

Analýza nicméně ukazuje – pro EU jako celek – že roční investiční potřeby, které se odhadují na 77 miliard EUR za rok, nejsou uspokojeny, přičemž deficit finančních prostředků se v současnosti odhaduje na přibližně 25 miliard EUR ročně⁸⁸. Tato částka vychází převážně z potřeb v oblasti dodávek vody a kanalizace, zatímco náklady na další opatření související s prováděním rámcové směrnice o vodě a směrnice o povodních nemusí být plně zohledněny. Bohužel v případě většiny členských států neobsahují plány povodí jasný časový plán investic, který by zohledňoval dlouhodobé prognózy nabídky vody a poptávky po vodě založené na nejnovějších klimatických scénářích a strategiích pro přizpůsobení se změně klimatu. Obecněji řečeno, z předložených ekonomických analýz není zřejmé, jakým způsobem přispělo posouzení nákladové efektivity k výběru opatření v rámci programů opatření (které by v ideálním případě měly zahrnovat mnohem více investičních opatření). Rozhodování a investice v oblasti vodohospodářství by značně usnadnil další pokrok v oblasti ekonomické podpory programu opatření.

8. PŘESHraniční SPOLUPRÁCE PODLE RÁMCOVÉ SMĚRNICE O VODĚ A SMĚRNICE O POVODNÍCH

U vodních toků překračujících státní hranice vyžaduje rámcová směrnice o vodě, aby členské státy navzájem koordinovaly své činnosti a v příslušných případech usilovaly o přiměřenou koordinaci také se zeměmi, které nejsou členy EU. Analýza ukazuje, že i když se míra spolupráce liší, existuje v jednotlivých mezinárodních oblastech povodí stabilní institucionální rámec pro přeshraniční koordinační mechanismy⁸⁹. Existuje několik příkladů stávajících opatření, která byla oproti předchozímu cyklu dále „modernizována“.

Pro mezinárodní oblasti povodí byly vypracovány mezinárodní plány povodí poskytující rámec pro spolupráci mezi členskými státy. Tyto rámce se zaměřují na sdílení údajů, společné monitorování a výzkumné projekty, společnou koordinaci posuzování stavu, příslušné prioritní ukazatele a dohodnuté prahové hodnoty. Tato spolupráce v oblasti ukazatelů a

⁸⁸ GR pro životní prostředí, Environmentální investiční potřeby, financování a deficity v EU-27 – aktualizace 2024 (interní analýza). Upozorňujeme, že příští zpráva o provádění environmentálních opatření plánovaná na jaro 2025 bude obsahovat další informace pro veřejnost a aktuální údaje týkající se tohoto tématu.

⁸⁹ Pro většinu mezinárodních oblastí povodí existují mezinárodní dohody, které často zřizují mezinárodní koordinační orgán a méně často společný plán povodí. Jen pro málo povodí v EU neexistuje ani jedno z výše uvedeného.

prahových hodnot však neznamena plné sblížení výsledků posuzování mezi jednotlivými zeměmi, které sdílejí povodí.

S výjimkou mezinárodního plánu povodí pro Podunají, který stanoví opatření mezinárodního významu, ostatní mezinárodní plány povodí v podstatě shrnují vnitrostátní opatření vypracovaná jednotlivými členskými státy; proto není jasné, do jaké míry je zajištěn soulad mezi opatřeními přijatými zeměmi na horních a dolních tocích řek. Například na horním toku Rýna byly zřízeny rybí přechody, ale podobná opatření dosud nebyla plně provedena na dolním toku, což snižuje účinnost opatření na horním toku. Podobně v případě snižování zatížení živinami se obecně nedostatečně zohledňuje příspěvek na horním toku, což je nutné k dosažení cílů dobrého stavu vodních útvarů na dolním toku, zejména v případě pobřežních a brakických vod, které jsou na živiny nejcitlivější.

Se znepokojením je třeba konstatovat, že přeshraniční spolupráce v oblasti podzemních vod je velmi omezená. V mnoha mezinárodních plánech povodí nebyly vymezeny žádné přeshraniční podzemní vody; znamená to, že vymezení a charakterizace útvarů podzemních vod se provádí v každé zemi samostatně. Pokud jsou přeshraniční zvodnělé vrstvy vymezeny (např. Selda, Visla, Labe a Dunaj), je jejich charakteristika ponechána na dvoustranných jednáních. Spolupráce je omezená i při monitorování kvalitativních a kvantitativních ukazatelů pro posouzení stavu podzemních vod.

Vzhledem k tomu, že problémy spojené se suchem a nedostatkem vody se v celé EU stávají stále naléhavějšími, je pravděpodobné, že kvantitativní aspekty hospodaření s vodou se v souvislosti s mezinárodními plány povodí budou pravděpodobně nabývat na významu. Až na některé výjimky, jako je například úmluva z Albufeiry mezi Portugalskem a Španělskem, je spolupráce v rámci mezinárodních plánů povodí v oblasti řešení problematiky nedostatku vody a sucha zatím omezená a měla by být dále podporována.

Od předchozí zprávy byl jednou uplatněn postup podle článku 12 rámcové směrnice o vodě u **problémů, které nelze řešit na úrovni členského státu**. V roce 2019 vyjádřilo Česko obavy z poklesu hladiny podzemních vod v důsledku přeshraničních dopadů dolu Turów v Polsku. Řízení bylo zastaveno v únoru 2022 na základě dohody mezi Polskem a Českem v souvislosti s věcí předloženou Soudnímu dvoru (který sám řízení podle článku 12 pozastavil).

Ačkoli to přímo nesouvisí s aktivací článku 12, katastrofa na řece Odře, jedna z největších ekologických katastrof v Evropě v poslední době, která vedla k masivnímu úhynu ryb v červenci a srpnu 2022, ukázala důsledky nedostatečné komunikace mezi sousedními zeměmi, jakož i mezi nimi a Evropskou komisí. Tato událost zdůraznila význam účinné přeshraniční spolupráce pro zajištění včasné a přiměřené reakce na tyto katastrofy. Komise od počátku poskytla podporu a odborné znalosti a ve spolupráci s agenturou EEA vypracovala zprávu, která analyzovala příčiny katastrofy a stanovila klíčová doporučení, jak předcházet budoucím ekologickým katastrofám na řekách v EU⁹⁰.

Směrnice o povodních, stejně jako rámcová směrnice o vodě, vyžaduje, aby členské státy koordinovaly své úsilí v rámci přeshraničních povodí, a to i se zeměmi mimo EU. Tam, kde existují koordinační organizace pro celé povodí, vedlo vypracování mezinárodního plánu pro zvládání povodňových rizik vždy ke stanovení společných cílů na vysoké úrovni a téměř ve

⁹⁰ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC132271>

všech případech k vypracování řady koordinovaných a společných opatření⁹¹. V rámci těchto organizací povodí sledují specializované pracovní skupiny provádění mezinárodních plánů pro zvládnutí povodňových rizik na vnitrostátní úrovni. V některých povodí, například Dunaje a Rýna, proběhly rozsáhlé veřejné konzultace. Kromě toho je v tomto úsilí významná existence strategií pro přizpůsobení se změně klimatu na úrovni povodí s přímou vazbou na směrnici o povodních⁹².

9. ZÁVĚRY A VÝHLED DO BUDOUCNA

Celkově z posouzení vyplývá, že znalosti a monitorování vodních útvarů EU se ve srovnání s předchozím cyklem výrazně zlepšily. Stav vodních útvarů v EU se bohužel při pohledu na souhrnné údaje výrazně nezlepšil. V některých případech, kdy členské státy zvýšily své výdaje na vodu nebo dosáhly významného pokroku při provádění jiných příslušných právních předpisů, došlo k jednoznačně pozitivnímu snížení některých tlaků⁹³. Pokud jde o útvary podzemních vod, má velká většina z nich dobrý kvantitativní a chemický stav s pozitivním trendem od posledního cyklu podávání zpráv.

Naproti tomu povrchové vody se nacházejí ve velmi kritické situaci. V dobrém ekologickém stavu je méně než polovina (39,5 %) a v dobrém chemickém stavu méně než třetina (26,8 %) posuzovaných útvarů povrchových vod EU. Důvody jsou různorodé. V případě chemických látek jsou některé pozitivní trendy překryty rozsáhlým historickým znečištěním rtuťí a dalšími všudypřítomnými, bioakumulativními a toxickými znečišťujícími látkami nebo byly zastíněny nově vznikajícími problémy v oblasti znečištění. Pokud jde o ekologický stav, došlo k určitému zlepšení některých biologických prvků kvality. Řeky, jezera a pobřežní vody EU jsou však stále vystaveny značným tlakům, a i když jsou přijata účinná opatření, nemusí být při monitorování pokrok rychle viditelný, protože příroda potřebuje dostatek času na obnovu. Je povzbudivé, že se snížil počet vodních útvarů s „neznámým stavem“, avšak objevily se nové problémy související se srovnatelností údajů, což brání objektivním posouzením. To vše vyžaduje úvahy o tom, jak zlepšit kvalitu a srovnatelnost údajů.

Navzdory těmto problémům s údaji zbývá ještě mnoho práce, aby bylo plně dosaženo cílů rámcové směrnice o vodě a souvisejících směrnic. Odpovědnost spočívá především na členských státech, které musí zvýšit úroveň ambicí a urychlit opatření.

Z prognóz členských států je již nyní zřejmé, že plného souladu s cíli rámcové směrnice o vodě do roku 2027 nebude prostřednictvím programu opatření stanoveného ve třetích plánech povodí dosaženo.

Vzhledem k tomu, že možnosti výjimek jsou omezené, bude obzvláště důležité vyřešit značné deficity financování a lépe začlenit vodu do jiných příslušných politik. Několik opatření dohodnutých v rámci Zelené dohody pro Evropu (např. revidovaná směrnice o průmyslových emisích a směrnice o čištění městských odpadních vod) může pomoci dosáhnout rychlého pokroku, budou-li provedena včas. Je znepokojující, že několik členských států již naznačilo, že hodlají v roce 2027 ve velké míře využívat výjimky, a to buď uplatňováním méně přísných environmentálních cílů, nebo prodloužením lhůt. Komise bude rovněž pokračovat v aktivní

⁹¹ Například sdílení hydrologických údajů, výměna vnitrostátních postupů v oblasti dešťových povodní a provádění studií zaměřených na zlepšení předpovídání povodní v celém povodí, na rozdíl například od budování protipovodňových hrází.

⁹² Strategie pro Rýn pochází z roku 2015 a strategie pro Dunaj z roku 2018.

⁹³ Týká se to zejména směrnic o čištění městských odpadních vod, o dusičnanech a průmyslových emisích a právních předpisů EU týkajících se chemických látek.

spolupráci se spolunormotvůrci s cílem posílit opatření k řešení znečištění vody, mimo jiné tím, že bude věnovat zvýšenou pozornost nově se objevujícím znečišťujícím látkám, např. polyfenylovaným aromatickým uhlovodíkům, mikroplastům a léčivům.

Pokud jde o směrnici o povodních, členské státy vycházely ze svých zkušeností z prvního cyklu a postupně měnily své přístupy ke zvládnání povodňových rizik. Vynikají tři vývojové trendy: a) výrazné zvýšení počtu oblastí označených jako oblasti s potenciálně významným povodňovým rizikem na úrovni EU; b) skutečnost, že téměř všechny členské státy přijaly internetové prohlížeče vycházející ze zeměpisného informačního systému, aby zveřejnily své mapy povodňového nebezpečí a rizik, které se tak staly mnohem přístupnějšími; a c) zlepšení způsobu, jakým se zohledňuje změna klimatu, např. prostřednictvím modelování a scénářů. Aby bylo možné pokračovat v pokroku při snižování potenciálních nepříznivých účinků velkých povodní, budou muset členské státy trvale usilovat o zlepšení plánování kapacity, zejména pokud jde o lepší monitorování pokroku při dosahování svých cílů snižovat povodňová rizika. Musí také plánovat a provádět opatření, která pomohou řešit budoucí klimatické podmínky, mimo jiné zvýšením (nebo obnovením) přirozeného zadržování vody, včetně obnovení a opětovného propojení záplavových území, jakož i zajištěním toho, aby protipovodňová opatření byla dimenzována na budoucí povodňové podmínky. Musí rovněž zajistit odpovídající zdroje pro účinné provádění plánů pro zvládnání povodňových rizik.

V této zprávě a doprovodných pracovních dokumentech vydává Komise některá obecná doporučení a doporučení pro jednotlivé země týkající se toho, jak mohou členské státy dosáhnout dalšího pokroku v lepším provádění rámcové směrnice o vodě i směrnice o povodních, a přispět tak ke zvýšení vodohospodářské odolnosti EU.

Tato doporučení budou základem pro strukturovaný dialog s členskými státy, který Komise urychleně zahájí. Tyto dialogy umožní zajistit lepší provádění a případně lepší prosazování požadavků rámcové směrnice o vodě a směrnice o povodních v úzké koordinaci s úsilím o prosazování, které se týká klíčových tlaků na vodní prostředí.

Kromě pokračující spolupráce s členskými státy bude Komise spolupracovat s veřejností a všemi zúčastněnými stranami na podpoře dodržování předpisů. To se odrazí i v příštím přezkumu provádění environmentálních opatření v roce 2025.

Komise po konzultaci s členskými státy a agenturou EEA shromáždí poznatky získané z tohoto podávání zpráv a zjistí možnosti, jak zjednodušit a snížit administrativní zátěž a zlepšit správu údajů, zejména jejich srovnatelnost, a zároveň zlepšit účinnost elektronické platformy pro podávání zpráv.

A konečně, Komise bude i nadále podporovat členské státy v jejich úsilí o provádění tím, že usnadní využívání dostupných a budoucích finančních prostředků, posílí dostupnost příslušných údajů, informací a znalostí, jakož i výměnu osvědčených postupů v rámci společné prováděcí strategie.

Závěry tohoto posouzení budou rovněž podkladem pro přípravu ohlášené strategie pro vodohospodářskou odolnost.

10. DOPORUČENÍ

Ačkoli jsou doporučení pro jednotlivé země uvedena v posouzeních jednotlivých zemí, níže uvedená doporučení jsou relevantní pro všechny členské státy EU.

RÁMCOVÁ SMĚRNICE O VODĚ

1. Všechny členské státy by měly **zvýšit své ambice a urychlit úsilí** o to, aby se do roku 2027 co nejvíce **přiblížily k dodržování předpisů**. Z toho vyplývá, že by měly:
 - a. **vypracovat spolehlivější programy opatření**, které by vycházely z jasnějšího posouzení mezery, kterou je třeba překlenout, aby bylo dosaženo dobrého stavu, a obsahovaly by jasnější přiřazení priorit opatřením;
 - b. rozhodným způsobem **řešit strukturální překážky zjištěné při provádění opatření**, jako jsou nedostatečná správní kapacita a zdroje;
 - c. **posílit správu** prostřednictvím zlepšení **veřejných konzultací a koordinace mezi různými správními úrovněmi a orgány**, které se zabývají prováděním dalších příslušných právních předpisů EU, zejména směrnice o povodních, rámce strategie pro mořské prostředí a směrnice o dusičnanech;
 - d. zajistit plný soulad s ustanoveními rámcové směrnice o vodě týkajícími se **pravidelného přezkumu povolení/kontrol** pro všechny činnosti ovlivňující vodní útvary (včetně odběru, ukládání, vypouštění) a **účinných, odrazujících a přiměřených sankčních režimů**; případně zvážit revizi stávajících výjimek pro malé odběry z požadavků na registraci a povolování, aby byly lépe řízeny kumulativní dopady těchto odběrů.

2. Všechny členské státy by měly **zvýšit investice a zajistit dostatečné financování, aby mohly účinně provádět program opatření** a dosáhnout cílů. Proto je třeba:
 - a. vypracovat **dlouhodobé investiční plány** a jasně určit zdroje financování každého opatření, včetně účinného využívání finančních prostředků EU poskytovaných prostřednictvím společné zemědělské politiky, politiky soudržnosti na období 2021–2027 a Nástroje pro oživení a odolnost;
 - b. zvýšit úsilí o plné uplatnění **zásady návratnosti nákladů** na vodohospodářské služby tak, aby všichni klíčoví uživatelé vody a odvětví, která vodu využívají, přiměřeně přispívali k nákladům na vodohospodářské služby;
 - c. lépe a rozsáhleji využívat **zásadu „znečišťovatel platí“**, zrušit dotace škodlivé pro životní prostředí a zajistit **cenově dostupné, řádné a spravedlivé cenové mechanismy** pro **všechny** uživatele vody v souladu s článkem 9 rámcové směrnice o vodě.

3. Všechny členské státy by měly zavést **další opatření ke snížení stávajících přetrvávajících environmentálních problémů (tlaků)** založená na důkladných analýzách nedostatků.
Proto je třeba:
 - a. **zintenzivnit opatření ke snížení znečištění živinami**, včetně stanovení a dosažení maximálního zatížení živinami ve všech oblastech povodí, a to nejen v souladu s rámcovou směrnicí o vodě, ale také s rámcovou směrnicí o strategii pro mořské prostředí a směrnicí o dusičnanech;
 - b. **posílit opatření proti znečištění pesticidy**, a to nižším používáním chemických pesticidů, podporou integrované ochrany proti škůdcům a udržitelnějších postupů (např. přesného zemědělství), stanovením a dosažením maximálního zatížení chemickými pesticidy ve všech oblastech povodí a zavedením přísnějších omezení v chráněných oblastech pro odběr pitné vody;
 - c. dále **snížovat znečištění z bodových zdrojů** s cílem řešit problematiku živin, prioritních látek a znečišťujících látek specifických pro řeky, např. přezkumem stávajících povolení pro emise z bodových zdrojů s cílem snížit zatížení znečišťujícími látkami nebo zavedením povinností dočasně pozastavit nebo omezit vypouštění v mimořádných situacích, a to s ohledem na nové

- povinnosti podle revidované směrnice o průmyslových emisích a směrnice o čištění městských odpadních vod;
- d. zvýšit úsilí o **přírodě blízká řešení**, včetně uvedení do přirozeného stavu a obnovy ekosystémů s cílem snížit **hydromorfologické tlaky**;
 - e. zvýšit úsilí o **zlepšení kontinuity toku**, obecné hydrologické situace a ochrany vodních druhů, včetně stěhovavých druhů;
 - f. **stanovit ekologické průtoky (tj. úrovně vody, která musí být ponechána ve vodním útvaru, aby ekosystém řádně fungoval)** pro všechny oblasti povodí a **účinně je uplatňovat** při rozhodování o přidělování vody a vydávání nebo pravidelném přezkumu povolení k odběru a ukládání vody v souladu s článkem 11 rámcové směrnice o vodě;
 - g. systematictěji zahrnovat **vodu, kterou potřebují ekosystémy závislé na podzemních vodách** (suchozemské i vodní), do posuzování kvantitativního stavu útvarů podzemních vod.
4. Vzhledem k **nedostatku vody**, který se projevuje v celé EU, by členské státy měly:
- a. **zlepšit opatření k zajištění odolnosti vůči změně klimatu** v rámci programů opatření a případně vypracovat vhodná opatření nebo plány k posílení odolnosti;
 - b. proaktivně **vypracovávat nebo zlepšovat, pravidelně aktualizovat a monitorovat přesné vodní bilance pro všechna povodí** s přihlédnutím ke všem vstupům a odběrům vody, přirozeným ztrátám a potřebám ekosystémů závislých na vodě; patří sem zvýšení přímého monitorování a měření ve všech oblastech využívání vody, průběžná aktualizace registrů odběrů vody a kontrola nepovolených a nezákonných odběrů vody;
 - c. přijmout účinná opatření na podporu **opětovného využívání, účinnosti a oběhovosti vody** a zároveň maximalizovat využívání **přírodě blízkých řešení** pro udržitelnější zadržování vody v půdě a ekosystémech;
 - d. při plánování nových **přehrad a nádrží** pečlivě posoudit jejich environmentální dopady, a to i ve vztahu k cílům rámcové směrnice o vodě, a zajistit, aby tato opatření byla součástí integrovaného vodního hospodářství a ucelených strategií **vodohospodářské odolnosti**, které zahrnují řádné zohlednění **dlouhodobých klimatických scénářů**.
5. V zájmu dosažení cílů rámcové směrnice o vodě a posílení vodohospodářské odolnosti **by členské státy měly dále zlepšit přeshraniční spolupráci**, zejména v těchto oblastech:
- a. **vymezení a charakterizace** vodních útvarů, **společné nebo koordinované programy monitorování a metodiky posuzování stavu** (např. společně dohodnuté referenční podmínky pro biologické prvky kvality a normy environmentální kvality pro znečišťující látky);
 - b. **kvantitativní aspekty** vodního hospodářství prostřednictvím příslušných mechanismů a subjektů mezinárodní spolupráce.
6. Pokud cíle rámcové směrnice o vodě nemohou být u určitého vodního útvaru splněny a jsou uplatněny výjimky, měly by tak členské státy učinit v souladu s **restriktivním výkladem** vyplývajícím z judikatury Soudního dvora Evropské unie a poskytnout dostatečně **podrobná odůvodnění** a zajistit, aby jejich **uplatňování bylo pravidelně přezkoumáváno**. Z toho vyplývá, že by měly:

- a. zajistit, aby snížení cílů (čl. 4 odst. 5 rámcové směrnice o vodě) bylo **dobře zdokumentováno a odůvodněno**, zejména pokud jde o nepřiměřené náklady a neproveditelnost a zohlednění dosavadních nedostatků v provádění, namísto toho, aby se žádost o výjimku uplatňovala jako standardní možnost v případě nedosažení cílů do roku 2027;
 - b. uznat, že **možnosti prodloužení lhůty** (čl. 4 odst. 4 rámcové směrnice o vodě) **jsou velmi omezené**;
 - c. poskytovat mnohem lepší informace o **výjimkách** pro nové projekty podle čl. 4 odst. 7; patří sem lepší zdůvodnění použití těchto výjimek podrobným popisem kumulativních účinků, posouzením alternativních možností šetrnějších k životnímu prostředí a poskytnutím informací o opatřeních přijatých ke zmírnění možných nepříznivých účinků.
7. V oblasti **monitorování, posuzování, správy údajů a podávání zpráv** by členské státy měly:
- a. ve spolupráci s Komisí a agenturou EEA zajistit **včasné a úplnější elektronické podávání zpráv** pro budoucí cykly a lépe využít možnosti vyplývající z digitalizace a pozorování Země s cílem snížit administrativní zátěž a zlepšit přesnost;
 - b. dále **zlepšovat kvalitu a srovnatelnost údajů** harmonizací metod shromažďování údajů ve všech oblastech povodí, pokud jde o monitorování, posuzování, prognózy atd. a veřejně zpřístupnit všechny údaje jejich včasným zveřejněním v souladu s požadavky směrnice INSPIRE, směrnic o otevřených datech a informacích veřejného sektoru a datových souborů s vysokou hodnotou pro veřejný sektor⁹⁴, čímž se sníží zátěž spojená s podáváním zpráv;
 - c. dále **posílit systémy monitorování** s cílem odstranit nedostatky v zeměpisném pokrytí i v analyzovaných parametrech, aby se zvýšila **důvěra v posuzování stavu**, snížila závislost na odborném úsudku nebo seskupování různých vodních útvarů a dokončila práce na stanovení referenčních podmínek pro všechny typy vod;
 - d. vypracovat metodiky pro harmonizovanější definici **dobrého ekologického potenciálu** s cílem rychle zlepšit stav silně ovlivněných vodních útvarů a umělých vodních útvarů.
8. Členské státy by měly aktivně **využívat nové politiky a právní nástroje dohodnuté v souvislosti se Zelenou dohodou pro Evropu** k zintenzivnění úsilí o provádění, které je přínosem pro rámcovou směrnici o vodě, se zaměřením na vedlejší přínosy vyplývající mimo jiné z revidované **směrnice o čištění městských odpadních vod, směrnice o průmyslových emisích** a nového **nařízení o obnově přírody**.

SMĚRNICE O POVODNÍCH

1. Členské státy by měly pokračovat ve **zlepšování svých map povodňového nebezpečí a rizik**, zejména:
 - a. důsledně a jasně zohlednit oblasti odběru vody, rekreačních vod a oblastí sítě Natura 2000;

⁹⁴ Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/138, kterým se stanoví seznam konkrétních datových souborů s vysokou hodnotou a opatření pro jejich zveřejnění a opakované použití.

- b. více zohlednit dešťové povodně vzhledem ke zvýšené četnosti a intenzitě přívalových srážek;
 - c. zdokonalit prohlížeče map povodňového nebezpečí a rizik vycházející ze zeměpisného informačního systému, které integrují všechny relevantní informace a jsou snadno použitelné pro širokou veřejnost.
2. Členské státy by měly pokračovat v **dalším úsilí o zlepšení svého plánování zvládnutí povodňových rizik**, zejména v těchto ohledech:
 - a. budoucí plány pro zvládnutí povodňových rizik by měly obsahovat podrobné informace o tom, jakým způsobem byly na základě map povodňového nebezpečí a rizik vybrány cíle a opatření;
 - b. **cíle** plánů pro zvládnutí povodňových rizik **by měly být konkrétní**, měly by mít pokud možno **lhůtu** a měly by být spojeny s **kvantitativními ukazateli pokroku**;
 - c. plány pro zvládnutí povodňových rizik by měly obsahovat posouzení pokroku dosaženého při plnění cílů stanovených v předchozím plánu pro zvládnutí povodňových rizik.
3. V zájmu zvýšení **účinnosti přijatých opatření** by členské státy měly zajistit, aby existovala **jasná vazba mezi cíli plánu pro zvládnutí povodňových rizik a jeho opatřeními**, a poskytnout informace o **metodách používaných pro stanovení prioritních opatření**. Tam, kde je to možné, by měla být provedena **analýza nákladů a přínosů** opatření a zohledněna při stanovování jejich priorit. Kromě toho by měl plán pro zvládnutí povodňových rizik poskytovat informace o celkových nákladech na plánovaná opatření.
4. Plán pro zvládnutí povodňových rizik by měl stanovit **metody monitorování pokroku** při konkrétním provádění opatření.
5. Všechny členské státy by měly ve svých plánech pro zvládnutí povodňových rizik zohlednit budoucí **klimatické scénáře**.
6. Všechny členské státy by měly zvýšit úsilí o širší zavádění přírodně blízkých řešení, a to buď samostatně, nebo v kombinaci s tradiční infrastrukturou.
7. Vedle investic do předcházení povodní a ochrany před nimi by všechny členské státy měly zvážit náklady na povodně ve veřejných rozpočtech; **pojištění** by mělo být považováno za možnost, jak se přizpůsobit dopadům změny klimatu.
8. Do plánu pro zvládnutí povodňových rizik by měla být systematicky začleněna ustanovení o **ochraně kulturního dědictví** před povodňovými riziky.
9. Pokud jde o **správu**, všechny členské státy by měly ve svých plánech pro zvládnutí povodňových rizik jasně stanovit, jak bude probíhat koordinace s rámcovou směrnicí o vodě, a uvést podrobnosti o veřejné konzultaci a zapojení zúčastněných stran, včetně toho, jak byly zohledněny případné připomínky. Konzultace by měly trvat šest měsíců.